

UKINIŲ

lietuviszkas laikrasztis paskirtas reikalams ukinių

išveina Tilžėje sykį ant mėnesio. Metinė prekė: Maskolijo su prisiantimu kopertose 6 rubl. su pernesimu per rubėžį arba per rankas imant nuo perkupezių 3 rubl.; Prusuos su prisiantimu 4 mark.; Amerikoje ir kitur 5 mark.

Apgarsinimai „UKINIŲ“ kasztuoja už kiekvieną ketvirtai dalį eilutę smulkiu rasztu spaustą 20 pfen. arba 10 kap., priimami „Ukinjo“ išleistuvėje Tilžėje (Tilsit, Ostpreussen).

Italpa: Reikaluose prekistes, Svirplis ir Gr...s. — Žmogus ir Angis, Pažeris Vincas. — Paisiniai anglimis, J...tis. — Lietuvos istorija, Lietuvos vaikas. — Žinios iš Lietuvos, -v-k-. — Basaicių Jonas. — Korespondencijos, Aitvaras, Antanulis. — Žinios iš svetimų šalių. — Naudingi pamokinimai. — Politika. — Turgavietės. — Apgarsinimai.

Reikaluose prekistes.

Jau ne karta buva raszyta apie tai, kad žmonis patis imtu vesti mainą ir įtaisyti kromus. Bet pakol tatai toli dar neįsispilde. Kitur ne taip yra.

Pietinej Gudijoje, apie Saratovą, yra taip vadinami „vokiszki kolonistai“. Pas tuos vokiečius rēda visai kitoke, ne kaip pas mus po Lietuvą, miesteliuose ir sodžiuose. Reik vienok prisipažinti, kad vokiszka rēda ten daug geresne, negu pas mus; taip kad ne pro šalį but mums nors truputį nuo jų pasimokyti. Va, imkime nors vokiszkus kromus sodžiuose ir miesteliuose. Musų kromuose (preikalinese), t. e. židelių, randi tik tai tokius tavorus (prekalus), kurie geruose kromuose brokiti, visas nuomatas, niekus. — Vis tai dalykai, kuriuos randi musų židelių kromuose, kad ir ne visuos, tai nors didesnioj dalyj. Ir kaip parduoda žideliai tokius daigtus? Daug dang brangian, kaip miestuose. Tai ir išveina, kad sodietis perka viską brangian, ir gauna tavorus blogesnius. Bet labai lengviai padaryt taip, kad pirkt pigiau ir daigtus gaut geresnius. Žiūrėkit, kaip tame dalyke susirēde vokiečiai-kolonistai. Nekuriuose sodžiuose tie kolonistai įsitaisė kromus. Tie, kurie pristato tavorus, gautus nuo kupėzių, skaiczius paduoda ant susirinkimo visam sodžiui. Sodžius daleidže vienam

atidengti kromą, bet jam, t. e. tam pardavėjui ne vėlyta daugiau kaip auksiną (15 kap.) ant rublio pelnyti. Kiekvienam sodžiaus gyventojui pardavėjas tur duot viską ant skolos. Jaigu kas tiek snēmė, kad jau nebegal paskui išsimokēt, tai pardavėjui už jį užmoka visas sodžius. Užtai kaltinjkas niekada nebegal imt ant skolos iš kromo. Sodžius žiur ant to, kad krominjkas pardavinēt gerus tavorus. Jaigu krominjkas pardavinėj ne gerus tavorus, tai sodžius pavēlyj kromą atidengti kitam, o pas pirmąj visi perstoj pirkt. Taipogi, jai kas užvestu kromą be pavēlijimo viso sodžiaus, tai pas jį nieks nieko ne pirks.

Toki rēda žinoma, gal but tik tai todėl, kad vokiečiai-kolonistai (naujokai) žmonis vienybėj gyvenanti, ir ką jie kartą nusprēdže, tai ir išpildo. Pas mus, gali sakyti, toks dalyks sunkiai teispildoms, delto, kad mes gyvename tankiausiai barnuose, — kožnas tik tai del savės. Bet jaigu pas mus ir sunku taip padaryt, kaip vokiečiai jau padarē prekistēs reikaluose, tai jau ne taip sunku butu užvesti nors visuotiną kromą, t. y. kuris prigulēt ar visam sodžiui, ar miesteliui. Visa prekystē tokiuose kromuose eina pinigais viso sodžiaus, ar miestelio, o krome stov nuo visų pasamdyts darbo vedējas. Visągi ta reikalą gal pavesti keliems iszrinktiems iš savo tarpo vyranē. Tie iszrinktieji perka viską ir duoda pinigų, moka algą darbo vedėjui, ir duoda

skaiczių visam sodžiui. Teisybė, pas mus tokių kromų, kurie taip užsilaiko, lygszioliai dar nėra, bet Gudijoje ir Lenkijoje jau pradėjo atsirasti. Toks kromas yra užvestas Permo rėdyboj, kur yra Utkinski fabrikai. Čia žmonės gyven darbu tuose fabrikuose. Duona ir visi valgomi daigtai perkami tame krome. Pirma tuos kromus užlaikė kupeziai, kurie viską tris sykius brangiau pardavodavo. Kaip užvedė visuotiną kromą, viskas pasidare daug geriau ir priegtam daug pigiau.

Bet, jaigu sunku visuotiną kromą užvest — gal visas sodžius ant to ne tiks — tai gal va kaip padaryt. Susided tie iszvieno, kurie nor kromą užvesti, ir kiek kožnas tur iszmokėti, nutar isz viršaus, ar po 50, ar 60 rub. i. t. t. Imkim, kiekviens prisidėjęs mokės po 50 rub. Penkesdeszintis rublių, žinoma, rėtas kas ant karto įneszti tegalės. Todel kiekviens gal savo dalį per kelius metus įneszti: po 5 rub. duodams kas metą į draugystės skrinia, įnesz visą savo dalį per 10 metų po 10 rub. duodams, per 5 metus i. t. t. Kad tas visas darbas ne pereitu į rankas pinigų, ir kad jie viso reikalo ne pakreiptu savopai, tai už vis naudingiau bus, nė vienam ne daleisti daugiau, kaip tik vieną dalį turėt. Jai nuo pradžios nutaria, kad cziela dalis tur but 50 rub., tai reik paskui nė vienam ne leist daugiau, kaip 50 rub. įmokėti. Jaigu nutaria 100 rub., tai nė vienam ne duoti daugiau mokėti, kaip tik 100 rub.

Surinkus pinigus pradeda prekistą tuom, kas sodžiui reikalingiau. Toks kromas neim daug pelno, užtai ir parduod daug. Kad pritraukti daugiau sąnarių, reik padaryt taip, kad sąnariai gautu visus tavorus isz to kromo siek tiek pigiau, kaip kiti — ne sąnariai. Pradžioj, žinoma, darbas eis sunkiai, o tai toj pradžioj ir reik isztvert. Paskui tai jau pats darbas pasitaisys. Sąnariai sunesz daugiau pinigų, prisides nauji sąnariai, tie ir įmokės isz savo dalies; taip susidės gerą saują pinigų, kuriais galės nupirkti daugiau tavorų, ant galo pasididys visas darbas ir pradės eit tolin, gerin. Kad ir visuotins kroms pardavinės viską kurkas pigiau, bet vis-gi atnesz pelną. Priegtam draugystės sąnariai pirs gerus tavorus pigiau, ir gaus dar savo dalies pelną. Nereik taip-gi užmirszti ir namus ir tavorus asekuravoti (užstrakavoti, apsergėti nuo ugnies) — del atvangumo.

Žiurėkit va, kaip Gudijoje daro. Apie Uralą — Permos ir Viatkos rėdybose — yra jau keli tokie kromai, užlaikomi draugysčių. Jos visos pradėjo savo darbą menkiausiais turtais ir pinigais, o toliau vis ėjo geriau. Atidengdavo tokius kromus tikrai keli draugai; pinigų budava labai mažai isz pradžios. Kromelis budavo menks, bet

tavorai visi geri, o pardavinėjo juos pigiai. Darbą vedė vyrai teisingi, ne apgavikai. Didieji kupcziai miestuose pradėjo jiems paskolinėti tavorus. Taip pamaži . . . pamaži darbas ir itin iszsiplatino. Pradėjo prisidėti nauji sąnariai i. t. t. Dabar kitoj draugystėj jau daugiau, kaip 60 sąnarių. Kiti isz jų jau iszsimokėjo visai, bet didesnė dalis įmokėta tikrai 20, 17, 15, 10, 7, 5 rub. Kita draugystė tur jau 3000 rub. grinių pinigų, bet tavorų per metus iszleidžia per savo rankas už 9000—10,000 rub., todel kad kupeziai didesnieji jiems paskolina tavorus. Grino pelno gaun apie 2000 rub. Isz tų pinigų moką algą darbo vedėjui, perka patentą; jai ne tur savo namo del kromo, tai pasisamdo isz tų paczių pinigų. Paliekt vis-gi dar keli szimtai grino pelno, kurį sąnariai dalinas tarp savės. Kad nor, tai gal ir ne dalītis, arba dalīt ne visa grinają pelną, bet apverst ar visą, ar tik kokią dalį ant to, kas visiems naudą atneszti galėtu, kaip va: ant pagerinimo mokslo, arba ant pagelbos kitų savo brolių, pavargelių, raiszų, luoszų, naszlaiczių i. t. t.

Svirplis ir Gr . . . s.

Žmogus ir Angis.

- Seniai jau manę noras ima
- Pamest tarp mūsų nesutikimą.
- Ot szindien jau manės nė saugotis nereikia.
- Nuo sziosios valandos asz tik prie gero linkus,
- Szirdis visiems tik gerą teikia.
- Jau asz ne ta — mat ir skura jau numauta anoji. —

Angis taip sako žmogui kieman jo atslinkus.

Žmogus pagriebęs lazda angiai tarė:

- Skura tikrai nauja, bet-gi szirdis senoji! —
- Ir dvasią isz angies iszvarė.

Tik sykį tu užsitarnauk,
Kad kas neisztikėtų tau,
Tai nusiduok paskui meilum,
Geru, padoru ir szvelnum,
Ir veidmainiau, kaip nori sau,
Tik gero jau isz to nelauk:
Neatsigriebsi jau suvis —
Patiks tavę angies dalis.

Pažerių Vincas.

Paisziniai anglimis.

Lenkiskai paraszė H. Sienkiewicz į lietuviską iszvertė J — tis.

(Tąsa.)

VI.

Imogena.

Čia viliuosi, jogiai skaitytojas jau pakaktinai supratęs ir prekę padėjęs yra genialnam planui mano szaunaus karžigio. Ponas Zalzikėvyczius, taip sakant, užkirto kelius Ropei ir Ropienei. Įtraukt Rope į rekrutų knigas, tas jokios vertės neturėjo. Bet nugirdyt

ji, pasiekt tai, idant ant derėjimo pats pasiraszytų, pinigų paimtų, tas jau truputį kivinkliojo rėčią ir buvo vikrumu, kuris reiskė, jogiai apystovių sambėgoje ponas Zalzikeyvczius parodytų garsų varstumą. Vaitas, kuris naudijęs buvo išpirktų sunų už asztuonis szimtus rublių, t. y. greičiausiai už visus variokus, sutiko ant to plano su džiaugsmu, tuom labjaus, jog Zalzikeyvczius, kiek genialnas, tiek ir mestingas, paėmė už visą reikalą tik dvidešimtis penkis rublius. Bet ir tuos pinigų emė jisai ne del godumo, taipogi kaip ir ne del godumo dalinosi su Buraga kanceleriniu. Reikia-gi iszpazitie, jogiai ponas Zalzikeyvczius dažnai skelėjo Sruiniui, siuvejui isz Asilijos, kuris visiems aplinkiniams statė „isz pat Paryžiaus“ parėdus.

O dabar, kada jau syki apsiėmiau praneszti apie vieną dalyką, tai neužlepsių ir to, delko ponas Zalzikeyvczius taip visada podojosi rengdamasis. Viena, ponas Zalzikeyvczius, isz estetiszko pajautimo grožės, mėgo dailiai pasirėdyt, bet buvo tam ir kita priežastis. Ponas Zalzikeyvczius ismilyėjo. Nemislykite vienok, kad Ropienėje. Apie Ropienę suko, kaip pats syki prasarė, tik del smagurio. Ponas Zalzikeyvczius turėjo pajiegą ir į angszciaus siekiancias ir labiau sudėtas pajautas. Skaitytojinikės, jei ne skaitytojai, nuodučia jau, jog objektu tų pajautų juk negalėjo but kas kitas, kaip tik pana Jadvyga Skorabiauskiūtė. Nekartą, kada ant dangaus uzrietėjęs budavo sidabrinis mėnulis, ponas Zalzikeyvczius emė harmoniką, ant kurio tai žaislo jis žaidė laviai, sėdo ant suolo pas grinciją ir, veizdėdamas ant dvaro link, suokė melancholizsku, o kaip kada ir szvankszciauzniu alasu:

„Nuo pats ryto nelianjas!
Gailios aszaros piltės,
Nakty sunkiai dasaujas!
Ak! nustoju ir vilties!“

Balsas skrijo ant dvaro link dainiszkoje tykumoje vasarinės nakties, o ponas Zalzikeyvczius po valandai da pridurė:

„Vai, žmonės nejautrų! ar jums ar rupėjo,
Ar jums tai szia meię trukdytie reikėjo?“

Vienok jaigu kas nutartų poną Zalzikeyvczių sentimentalizsku esant, asz tiesiog sakau, kad rinkasi. Nuovoka szio didzio vyro perversz buvo blaiva, idant but sentimentalizsku. Svajonėse užtatai pono Zalzikeyvcziaus paprastai pana Jadvyga pastatoma buvo vietoje Izabelos, o jis pats — vietoje Serano arba Marforo. Vienok, jogiai tikrinė n'atsakė jo svajojimams, todėl ne dyvai, kad kartą prasimuszė lauk pajauta szito geležinio žmogaus; butent vieną syki vakare pamatė jis ties maikinyčia ant virvės džiustanczius apatnikus ir ant literų J. S., kaipogi ir ant karunos ant jų, pažino, kad jie yra panos Jadvygos. Tada, pons tamsta, sakyk, kas isztrivotų? todėl ir jis n'isztrivojo; prisiartino ir pradėjo karsztai butczyiotie vieną isz tų apatnikų, ką pasergejusi dvaro merga Magrieta nuzabzojo tuo į dvarą pasakyt, kad „ponas rasztinikas szluostosi nosį į panos apatnikus“. Vienok ant jo laimės tam nepatikėjo ir tokiu budu pono raštinko pajautos likosi niekeno nežinomos.

Bet vienok ar turėjo jis sziokią tokią viltį? Nepalaikykite jam tai už piktą: turėjo! Kiek kartų tik eidavo jis į dvarą, koks tai balsas vidurinis, tiesa letas, bet bepaliovos kukždėjo jam ausin: „Na, o jaigu pana Jadvyga szendie per pietus meilingai užmins tau koją po stalą?“

— Gm! tuszcziųjų ir lekiierinių kamasų — pridėdavo jisai su ta didybe duszios, prideranczia tikrai ismilyėjusiems. Skaitymas knygų iszdavimo pono

Breslauerio įkalbėjo jam, jogiai gali tikties visoki meilingi kojos užmynimai. Bet pana Jadvyga netik nemynė jam nieko, bet — kas supaisys moteriszkę!? — žiurėjo į jį taip, kaip žiurima yra į tvorą, katiną, į taurielį arba į koki kitą daigtą. Kiek jis, bėdžius, neprivargęs tik buvo, kad atgręžt jos akis ant savęs. Nekartą, užsiriszdamas neregėtos vienoveidės kaklaryszį, arba audamasis kokias kortines kelines su pasakiszkais valais, dumojo savyje: „Na, dabar tai tik jau pažiūrės.“ Pats Sruilius, atneszdamas naujus parėdus, kalbėdavo: „Niu! tokiose kelinese tai galima, atsipraszant, prismestie nevat paciją groviute.“ Kur tau! Atėjęs buvo ant pietų; įeina pana Jadvyga, iszpuikusi, nesutepta, czysta, kaipi karalienė; susznabzdės tik rubais, stulpais ir stulpeliais; potam sėda, ima į plonus pirsztyczius szauksztą ir nor pažiurėtų.

— Kiba ji nesupranta, kiek manę ant to primitina! — dumojo nusiminime Zalzikeyvczius.

Vienok jis vilties nenustojo: „Kad taip gaut vietą subrevizoriaus! — mislyjo — tada butu galima kas mielą dienelę lankyties Skorabiauskuose. Nuo subrevizoriaus iki revizoriai netoli! sau žmogus turėtų jau briczką, porą arklių, o tada, rasi, jau bent ranką spusteltų po stalą.“ ... Ponas Zalzikeyvczius leizdavosi da į tytveik tolymas to paspaudimo rankos pasekmės, bet mislių szių, kaipio prabingusiai slėptinų ir szirdingų, jau nepraverczia apviltie.

Vienok kokio tai turtingo gamo buvo tas ponas Zalzikeyvczius, darodo jau tas, jogiai jame greta galėjo lengvai tilptie, kaipi dealiszka pajauta del panos Jadvygos, pajauta, kuri ant reszto atsakė aristokratizskiems linkimams szito jaunikaiczio, taip ir pajauta del Ropienės, lygi smaguriavymui. Tiesa, Ropienė, nēr ką sakyt, buvo mandagi moteriszkę; tacziaus szitas Avigalvių Don-Žuanas nebutu tiek padėjęs lemenimo apie ją, kad ne tas navatnas ir vertas pabaudimo josios stengimas prieszais. Stengimas prieszais prastoje moteriszkoje ir prieszais ką — prieszais ji. Tas iszrodė jam tokiu skėtriu daigtu, o sykiu ir negirdėtu, kad Ropienė, akyse jo, netik įgavo vylų uždrausto vaisiaus, bet da pasirengė jis pamokitie ją taip, kiek ji buvo verta. Priepnolys su Murza stobavo jo rengimą. Žinojo vienok, jogiai afiera ginsis, delto ir iszmislyjo tą, isz geros valios padarytą, su raitu derėjimą, kuris atidavė, bent akyse, ant jo valiavonės ir patį Ropę ir jo visą padermę.

Bet Ropienė ir potam pritikimui sude da nenorėjo duot jam giliuot. Ant rytojaus buvo nedėlia, ryžosi todėl, kaip paprastai, eit ant sumos į Saitus, o kartu ir pasitart pas kunigą. Kunigų buvo du: vienas prabaszczius kanauņikas Ulenauskas, bet jau taip senas, kad nevat nuo karszties akis buvo iszsiverte, kaip mekszrė, ant kaktos, o galva virtuliavo į abi pusi; ne jo ryžosi szaukties, bet vikarijaus Czižiko, kuris buvo žmogus dievotas ir iszmintingas, galėjo jai duot gerą rodą ir saramit. Ropienė panudusi buvo eit anksti ir da priesz sumą pasisznekėt su kunigu Czižiku, bet jog reikėjo ir už savę, ir už patį apsitrust, nes vyras sėdėjo tvarte; todėl iki apsilinobė butelyje, paszėrė arkį, kiaules ir karvę, iszvirė pusryczius ir nuneszė juos dvilypyje Ropę į tvartą, saulė jau buvo pakilus augsztai, ir ji sumastė, kad priesz sumą nesuspės.

Ir sztai, kada ji atėjo, meldybė jau prasidėjęs buvo. Moters žaliuose kiklikuose sėdėjo ant szventoriaus ir skubinau avėsi zambrus, kuriuos atsineszė buvo rankose. Ropienė, tą patį atlikus, įėjo į bažnyčią. Kunigas Czižikas jau sakė pamoksią, o kanauņikas sėdėjo su birėtu ant galvos kresėje pas altorių, iszver-

tęs akis ir kretėdamas galva, pagal savo paprotį. Buvo jau po evangelijai, dabar-gi, nežinau ant rezsto dėl kokios tai priežasties, kunigas Czižikas sakė apie vidurinių amžių hereziją Catharų ir išsguldinėjo savo parapijonims, viežvieninteliai iš kokios pusės jie privalo žiūrėti ant tos herezijos, kaip ir ant bullos Exstercore priešai ją išduotos. Potam iszkalbingai ir su dideliu įsistigavojimu praselbėjo savo aveles, idant, budami prascziokėliais, grynais, kaip pauksčiai dangaus, ir delto malonus Dievui, glabstytis nuo visokių pranasų klatingų ir abelnei žmonių apjakusių savo velniszkoje puikybėje, kurie sėja kukalius vietoje kviečių, o valys aszaras ir nuodėmes. Czia iš szalies priminė Kondillaką, Volterį, Russo, Ochoravyczių, nedarydamas ant rezsto tarp tų vyrų nėjokio skyrtaus, o ant galo perėjo prie smulkaus apraszymo įvairių varginimų, ant smurto kurių prakeiktieji aname pasaulyje yra paduoti. O į Ropienę iš karto įžengė tartum kitokia dvasia. Nes nor ji ir nesuprato to, ką kunigas Czižikas sakė, bet pamislyjo, jogiai „jis tikrai turi gražiai kalbėti, jei taip rėkia, kad net prakaitas varva, o žmonelės taip dusauja, tartum dusiją Dievui atiduoda.“ Pamokslas pasibaigė ir prasidėjo suma. O! meldėsi nabagė Ropienė, meldėsi, kaip niekad savo gyvasty, bet taipogi jautė, kad jai vis lengviau ir lengviau ant szirdies.

Ant galo atėjo iszkilminga valanda. Baltutis, kaip karvelis, dzezonas išžemė iš cimborijos Szvencziausią Sakramentą, o paskui, atsisukęs į žmones ir laikydamas tirtanciose rankose monstranciją, kaip saulę ties paczia burna, stovėjo nekurią valandą užmerkęs akis ir nuleidęs galvą, kaipi atgaudamas dvasią ir ant pagalių pragydo: „Priesz taip didį Sakramentą!“

O žmonės szimtais balsų atsakė:

„Pulkim priesz Jo veidą Szventą,
Dievą gyvą tikėdami,
Kuną Jėzaus garbįdami.
Tas paliko testamentą,
Tą Szvencziausią Sakramentą:
Tas dėl mūsų yr išduotas
Ir ant kryžiaus apraudotas...“

Giedojimas taip užė, kad net langai drebėjo; su-gaudė vargonai, suskambėjo varpeliai ir varpai; prieszai bažnyčią dundėjo bubnas, nuo rukių pakilo kamuoliai mėlynuczių dumų, o saulė įėjo per langą ir apszvietė, kaipi laumės juosta tuos kamuolius. Tarp to niukimo, dumų, spindulių, balsų, tiktai valandomis augstai blizgėjo Szvencziausias Sakramentas, kurį kunigas tai kėlė, tai leido žemyn, ir iszrodė tada tas baltas senutis su monstrancija, kaip koks dangiszkas regėjimas, pusiau-apsiaustas miglomis dumų ir spindulingas, nuo kurio dvelkė ramybė ir attokimas, tekėdamu į visų szirdis ir visų maldingas duszias. Tie tai ramumas ir aptrimimas didelis priglaudė po sparnų Dievo nuvargusių dusziją Ropienės: „Jėzau Szventame Sakramente paslėptas! Jėzau! — szaukė nelaiminga moteriszke — neapleiskie-gi Tu manęs varddienėlės!“ Ir isz akių rydėjo jai aszaros, bet jau ne tos, kurias liejus buvo pas vaitą, bet tokios geros, nor dideles, kaip perlai, tacziaus saldžios ir raminanczios. Ropienė puolė veidu ant grindų priesz Majestotą Dievo, o paskui tai jau ir pati nežinojo, kas su jaja stojosi. Nudavė jai, kad aniulai dangaus ją, kaipo szapelį netikusį, perkėlė nuo žemės į dangų, į amžiną linksmybę, kur nebuvo nė pono Zalzikėvycziaus, nė vaito, nė suraszų rekratų, kur blizga tik viena ausra, o toje ausroje sostas Dievo, o apie sostą tai tokia szviesybė, kad reikėjo akis pri-

merktie, ir pulkų pulkai aniulėlių, kaipi pauksztyczių su baltais sparnukais.

Ropienė gulėjo taip ilgai. Kada pasikėlė, jau buvo po miszių; bažnyčia buvo isztusztus; dumai iszsisklaide buvo palubiais; paskutiniai žmonės jau ėjo per duris, o ant altoriaus didelis gesino žvakes. Ropienė todėl atsistojo ir iszėjo į pleboniją pasisznėkėt su kunigu.

Kunigas Czižikas jau valgė pietus, bet tuojaus iszėjo, kaip tik gavo žinią, jogiai kokia tai verkianti moteriszke nori su juom pasimatyt. Buvo tai da jaunąs kunigas, veido iszbalusio, bet aiskaus; kaktą turėjo baltą, augstą ir lėtą veide szypojojimą.

— Ko geidaujat, moteriszke? — paklausė tykiu, bet skambiu balsu. [Toliaus bus.]

Lietuvos istorija

paraszė Lietuvos vaikas.

Tikejimas, kunigija ir tikejimiszkos apeigos.

(Tasa.)

Lietuva. Vardas szitas paeina nuo žodžio „leta“ — giminė, budas, žymė (lenkiszškai „zaleta“); nuo czia „letų vyrai“ — vyrai iszkilmingo ir gero budo. Vardas „Lietuva“ pertai ženklina: suranką giminių su geru budu, arba didelę giminę, kurios visi sanariai iszsiskiria savo augstumu ir iszkilmingu budu, ir prietam visi jie lygus ir nuo nieko nepriguli. Lietuviai suprasdami, ką ženklina jų vardas, turėjo iszmislyti ir dievystę to paczio vardo ir, žinoma, duoti tai dievystei atsakanti paskyrimą. Pertai Lietuva buvo deive, kuri globėjo (apiekavojosi) liuosybę, prilaike sątaiką (sątartį) ir meilę tarp lietuvių, daduodavo jiems drąsos ir kantrybės visuose geruose užsiėmimuose. Jos rumai buvo kur-ten labai toli sziauriniuose (ziemiuose); juos užgyveno sziaszėliai ricierių, užmusztų kovose už liuosybę. Ženklu deivės Lietuvos buvo katinas, kaipo sutvėrimas iszreiszskiantis liuosybę. Atmintis apie szitą deivę ilgiausiai užsilaikė pas lietuvius, užgenanczius Trakų apygardas, pas latvius ir prusus. Jos vyrų buvo Trinetas, o duktere Dalia, kurią latviai iszpažinojo, kaipo globeją liuosybės ir dalitoją nuopelnių už narsybę.

Milda. Kauno apygardos, užpildytos visokiomis augmenimis ir apdeugtos nesuskaityta daugybe kvietkių, negalėjo apsieiti be globos kokios nors dievystės; pertai lietuviai ir užgyvendino szioje vietoje linksmiausią dievystę, o tai deivę meilės Mildą. Ant vieno isz kalnų sziaudienyszcio Aleksoto, Kauno priemiesczio, buvo įtaisy-tas aukuras (altorius), ant kurio dievobaimingi žmonės dejo aukas (afieras) tai deivei. Gyventojai Kauno apygardų turėjo labai gerus laukus, ant kurių puikiai derėjo visoki javai, pertai jie ir buvo garsingį savo turtingumu; nėra ką ir stebėtis, kad delto jų szirdyse vieszėjo linksmybė ir siautimas. Beveik visos dainos isz szitų apy-

gardų yra tiktai apie meilę ir pripildytos garbinimais ir szlovinimais deivės Mildos. Kadan-gi buvo labai didelis skaitlius jos garbintojų, pertai ir vieta veiklystės szitos deivės buvo labai plati. Ji oru lėkė per visą svieta, sėdėdama ant vežimo, kurį traukė pora baltų, kaip sniegas, karvelių, ir barstė į visas pusės kėrus meilės. Labai galingu pagelbiniku Mildos buvo jos sunus Kaudas, labai mažas dievukas, kuris galėjo užkrėsti nuodais meilės net ir tas asabas, kurioms nieko nepadarė Milda. Mildos kunigai, pramiči „mildaunika“, mokėjo užkeravoti ir kėrus nuo žmogaus nuimti ir pertai jie už susznekėtą užmokestį pildė geismus norinezių.

Deive Milda užbaigiamo apraszymą dievų, nes iszskaityti ir apraszyti visus dievus neda-leidžia siaurumas vietos, paskirtos mūsų laikrasztyje del istorijos. Pažinus dievus, dabar reikia mums nors pavirszutiniai pažiti ir jų tarnus, t. y. kunigus.

Kunigai.

Į kunigus lietuviai rinko žmones tiktai senesnius ir prietam visiems žinoms savo doringu gyvenimu ir geru budu. Kunigai niekados nesipacziavo, o kunigės netekėjo. Jaigu kas peržengė szituos prisakymus, tai jau jo niekas negalėjo iszgelbėti nuo sudegimo ant laužo. Del szitų tai priezasezių kunigai turėjo taip didelę įtekme ant žmonių, jogiai szie paskutiniai kiekvieną jų norą gatavi buvo iszpildyti. Kunigai užsilaike isz dovanų dievobaimingų žmonių, o taipos-gi ir isz karžygiszkių nuoplėszių, kurių dalis jiems buvo paskiriama.

Kryvių-Kryvaitis. *) Augszecziausias lietuvių kunigas arba arcikunigas vadinosi Kryvių-Kryvaitis. Vieta jo užgyvenimo vadinosi Ramavas, t. y. vieta szventa, vieta ramybės. Jo valdžiai priklausė ne tiktai lietuviai, bet ir kaimyniskos tautos finnų ir slavenų. Jo rustumas buvo taip didelis, kad pasiuntinis su jo lazda, t. y. su ženkle gautu nuo Kryvių-Kryvaiczio, galėjo be jokios baimės ir paojaus keliauti į tolimiausias szalis, visur buvo jis szelpiamas ir augsztai godojamas. Augszecziausia dvasiszka valdžia Kryvių-Kryvaiczio buvo sujungta su augszecziausia svietiszka valdžia. Kryvių-Kryvaitis buvo taip augsztai statomas, jogiai jo isztarmės skaitėsi už įstatymus, o praneszimai už artikulus tikėjimo. Kiekvienas skaitėsi už laimingą, jai galėjo norsyki pamatyti veidą Kryvių-Kryvaiczio. Jisai sudyjo svarbesnes bylas (provas) tarp privatiszkių žmonių, o taipos-gi ir politikiszkas bylas tarp lietuviszkių plemių; jo-gi isztarmės visi laikė už

szventas ir kiekvienas sudidžiausiu nusižeminimu jas pildė.

Priesz atėjimą kryžeivių Kryvių-Kryvaitis gyveno Ramave Natangiyoje (Prusuose), kur susieina upės, vadinamos sziaudien vokiszka Frissing ir Beislein. Jaigu jam szitoje vietoje buvo paojinga gyvėti, tai jis kėlėsi į kitą szventą vietą, kur negalėjo buti jokio paojaus jo szventai asabai.

Isz priezasties paveikslingo gyvenimo ir iszkilmingų darbų asaba Kryvių-Kryvaiczio buvo laikoma už szventą laike viso gyvenimo ir po myriui. Tokia nuomonė apie asabą arcikunigo buvo suvis teisinga, nes jis nebuvo kokiuten moniku, bet tiktai tikrų piemenių duszių ir sargu dorybės. Buvo tai asaba suvis įdvasyta, kuri iszsižadėjo visų gerybių szio svieta ir locnos laimės, kuri gyveno ir mirė del laimės savo avelių. Kiekvienas arcikunigas, sulaukęs žilos senatvės, patsai deginosi ant laužo akyse visų žmonių, idant kankiniszku (muczelnikiszku) savo myriu už nusidėjimus žmonių užganėditi dievams. Stovėdamas ant laužo, jis liepė žmonėms pasitaistyti, iszpažiti savo nusidėjimus ir už juos szrdingai gailėtis. Kada-gi žmonės su verksniu garisiai iszpažinojo savo nusidėjimus, tasyk užkur-davo laužą ir arcikunigas degė.

Mirus senam arcikunigui, veidalotai dideleje paslaptoje rinko naują ir ant rytojaus rodė jį žmonėms, sakydami, kad patys dievai iszrinko jį, kaipo szventą ir labjausiai tinkantį ant taip augsztos vietos, ir liepė visiems jį garbinti ir jo klausyti.

Iszviso Kryvių-Kryvaiczio, gyvenusių Ramave Prusuose, istorikai suskaito 48, isz kurių pirmutiniu turėjo buti Veidavutis, iszrinktas 503 m. po užgimimui Kristaus, o paskutiniu Allepis. Szitas iszvytas kryžeivių isz Ramavo, ilgą laiką slapėsi visokiose vietose, o paskui, susipažinęs gerai su mokslu Kristaus, pats pasiliko krikszczioniu ir rupinosi visus prusus atversti į krikszczioniszka tikėjimą, idant tokiu budu pageriti politikiszka jų padėjimą; vienok, kada vietan noriai paklausti jam pagrasiu myriu, jis pasidavė į Kryžeivių rankas 1265 m. Kryžeiviai nuoszirdžiai jį priėmė ir apkriksztyjo. Paklaustas, delko jis nenori iszpažiti savo dievų, Allepis atsake: „asz ilgai meldžiau dievus, idant jie padėtų mums pergalėti krikszczionius, bet mano maldos ir aukos vis nebuvo iszklausytos, o ant galo jie man pasakė, kad jie negali to padaryti, nes Dievas krikszczioniu yra galingesnis už juos, ir kad pertai iszpažycziau Jo galybę ir Jam tarnaucziau.“

Kryvių-Kryvaitis labai retai rodėsi žmonėms. Jis gyveno paslaptoje gilume szventų girių ir tiktai svarbesnėse procesijose jis priimdavo dalyvystę. Jis atvirai nieko nedarė ir pertai visa jo veiklyste buvo paslaptinga ir žinoma tiktai tiems

*) Vardas Kryvis paeina nuo žodžio krecziu, krėsti, krautau, kratyti. Kryvis yra tai vyras, kuris perkratinėja, sudyja. Kryvių-Kryvaitis yra tai sudžia ant sudzių, vyriausias sudžia tarp visų sudzių.

artymiausiems kunigams, kurie pildė jo įsakymus. Prieš jį visados neszdavo arcikunigiszką lazda su trimi ragais. Savo parėdais jis beveik nesiskyrė nuo kitų lietuvių, užimanėzių kokią-nors angsztesnę vietą Lietuvoje; jo tiktai vieno parėdu buvo juosta, kuria jis buvo apsijuosęs 49 sykius.

Laike atlikimo tikėjimiszku apeigų, jis buvo užsidėjęs su mitra, aprėdyta galionais, poterukais ir braugiais akmenimis; per tiesiąjį petį jis tasyk buvo persijuosęs su szaliku, ant kurio buvo koki-ten paraszai ir paveikslas Perkuno. Jis užlaidymą turėjo isz tautiszko izdo (skarbo) ir aukų; apart to da jis ant savo reikalų gaudavo treczią dalį nuopleszio nuo prieszų; į izdą arcikunigo įplaukdavo taipos-gi didelė suma nuo Lietuvos kunigaikszezių, kurie laike savitarpinių barnių szaukėsi jo tarpinikystės ir rodų. Arcikunigas nevedė puikans gyvenimo, kaip galima butu iszpradzių tikėtis; jis laikė tiktai kelis reikalingiausius tarnus. Savo prieigas (dochodus) dalinėjo neturtingiems, o visus tuos, kurie atkeliavo į Ramavą del atidavimo garbės dievams, jis savo kasztu užlaikė. Nuo pabaigos vienuolikto amžiaus valdžia arcikunigo didžiai susimažino, nes nuo jo buvo atimta svietiszka valdžia; nežiurint ant to, jis nuo to laiko buvo da garsingesniu ir tankiaus davėsi matytis žmonėms. Iszpradzių valdžios Kryvių-Kryvaiczio priklausė ne vieni tik lietuviai: jo valdžia siekė vidų Rosijos, o taiposgi į vakarus už Vislos tarp vakarinių slavėniskų plemių. Ramavų, arba szventų vietų, buvo daug, bet tiktai tas vienas skaitėsi už szventą sostapilį (stolica), kuriame gyveno arcikunigas. Iksziolaik da tikrai nežinia, katram Ramave Prusuose buvo sostapilis Kryvių - Kryvaiczio. Nekurie istorikai daleidžia, kad arcikunigas iki atėjimui kryževių gyveno Ramave Natangijoje. Stoka tikrų žinių paeina isz tos priezasties, kad svetimtaucziai nebuvo daleidžiami į szventas vietas, lietuviai-gi patys svetimtaucziams nieko nepasakojo, kas atsieina tikėjimo. Persikriksztijus arcikunigui Allepiui, o jo sostapilini likus sugriautui, sostapilis Kryvių-Kryvaiczio buvo pernesztas į Lietuvą, į vietą vadinamą Ankainiu, kur Dubisa įpuola į Nemuną. Kada-gi 1291 metuose kryževiai sugriovė ir szitą Ramavą, tai naujas buvo uždėtas tam daigte, kur Neveža įteka į Nemuną. Nuo 1294 m., kada tas pats atsitiko ir su szituo Ramavu, arcikunigas gyveno visokiose vietose; vienok-gi sostapilis tikėjimo da buvo iki pacziam visuotiniam priėmimui krikszezionystės, t. y. iki 1386 m. Paskutiniu arcikunigu, priesz priėmimą krikszezionystės, buvo Lizdeika; paskutiniu-gi isz visų buvusių Lietuvoje Kryvių - Kryvaiczio buvo Gintautas, kuris pasimirė 28 dieną Liepos 1414 m. Gintautas jau turėjo slapinėtis; tankiausiai jis gyveno kaime Ankainyje. [Toliaus bus.]

✂ Basaicziau Jonas.

Szalta žiemos diena pacziame gražume; jau geri prieszpiecziai. Asz žiuriu pro pusiau apnesztą sniegu langą ir matau ineinant į kiemą žmogų, kurį visi vadina Basaicziau Jonu; matau, kaip jisai, tinginiuodamas, pamažėli prieina prie kruvos sumestų kertėjų kiemo medžių, kuriuos jisai apsiemia suskaldyti; kaip jis, vietą imtis už darbo, pradėjo abiem rankomis smarkiai draskyti galvą, pasikisęs kepurę po pažastę; matau, kaip toliaus, užmovęs tą paczią kepurę ant galvos ir paspyręs medžgalius koja, apauta nudriskusiu czebatu, pradėjo traukyti pecziais ir stengtis suduoti sau kumszczia į nugarą Viską tą asz matau ir žinau, kad Jonui labai nesmagu, kad jis serga nuo vakarykszczio, nės vakar daug iszgėrė. Žinau, kad jei jis sziandien ir atsirado prie medžių, tai tik idant iszmelsti isz manės sziek tiek ant iszsipageriojimo. Ir iszties, pralamdęs savo kaulus, jis iszsitraukė isz pilkos sernegos kisenės makorką ir trindamas ją ant delnų nurygino į kuknią. Tenai, kaip asz gerai žinau, jis ilgai rukys ir, kad užvesti szneką, pasisakys, kad vakar karcziamoj jam isztraukė pinigų ir matydamas, kad visi jo pasigaili, pradės apsakinėti apie savo nelaimingą gyvenimą, papasakos daug žinių apie tai, kaip reikia gydyti tokį ir tokią ligą, kaip gaudyti szeszkus, kaip czeptyti obelis ir ant galo pagalės nebeiszkesdamas isztars: „ne sziandien matyt' asz nebe žmogus,“ ir eis pas manę melsti rubliaus, skųsdamasis, kad viduriuose jo degina ir eda, traukia ir drasko ir kad jis iszsipagiriogės atėisęs ritoj priesz dieną ir vienu kirszcziu viską padirbsės. Ir tą asz gerai žinau, žinau, kad Jonas atsigaavęs paleka suvis kitu žmogum ir kad tokiose dienose kurios ant nelaimės retai atsitinka, nėra visame sodžiu kitu tokio vyro, kas taip karsztai dirbtu.

Susipažikime dabar arcziaus su Basaicziau Jonu! Jis žmogus stiprios veislės, smagus ir iszmano darbe; pati jo - gudri, sveika ir smagi darbinjke, jaunystėj buvus graži; žemės jiems ikvalei del pragyvenimo; ne gana to, jis yra dar dailydė (meistras) labai geras del sodžiaus ir moka siuti czebatų; ant galo jis kaip darbinjkas galėtu uždirbti po penkis auksinus ant dienos ir gražiai gyvėti. O jis mat pametė gaspadorystę, musza paczia, pati vaikszezioja skūstis, verkia; trejatas jo vaikų nuskurę, juodi, valkojasi per dienų dienas po sodžiu be jokios priežiūros; nežine, ar juos kas valgydino, ar ne. Grinczia jo, suliginant su kitų gaspadorių gražiomis triobomis, tai tik laužas — beveik visa sugriuvus, langai užkamsztyti lupetomis ir szkurlais. O matyt isz didumo jo triobų, kad czia seniaus buvo turtingi namai: vienos daržynės traukiasi ant pora deszimčių sieksnių, stulpai visur aržuoliniai. O pats gaspadorius? Paklauskime jo kaimynų ir visi kanoblogiausiai apie jį pasakys. Trims pirkeėjams jis pardavė vieną ir tą patį szieną, o pinigų pragrėž, trejuosė kromuosė iszėmė ant skolos, žadėdamas užmokėti pardavęs versziuką — versziuką pardavė kitur, o pinigų vėl pragrėž. Valszcziau jį kelis kartus lupo ir už musziną urėdiniku ir už nemokejamą pagalvių ir už primuszimą paczios. „Ne skolikėt jam pinigų, sergėk Dievė, ne skolikėt,“ isz girsi nuo jo kaimyno. „Nemaž ne tikėkite jam“ pasakys kitas kaimynas, kurį Jonas jau apgavo. O tuom tarpu, kada Jonas atsigauna ant nedielios ar ant dviejų, kas tai per vyras! gudras, linksmas, meilus, geros szirdies, kiek jis juokų pridaro ir isz savęs ir isz kitų! Visas sodžius atmena jo tėvus, visi sako, kad seniai Basaicziai buvo geriausi gaspadoriai, kad ir Jonas su paczia seniaus gražiai gyveno ir dirbo; visi

sutinka, kad jei jis tiktai pamestu gėrės, galėtų juom ne atsidžiaugti. O Jonas lygei tyčioms numoja ranka ant visko: apgaudinėja, muszasi ir, kaipo neturtėlis koksai, valkiojasi dieninjkauti, idant uždirbtus pinigūs pragerti. Dabar girtuoklyste Jono pavirto jau į ligą, kuri jį spaudžia ir gniauzia.

Norėdamas dasiznoti priežasties, kurios padarė Joną taip nelaimingu, tankiai kalbėdavau asz su juom apie jo gyvenimo buvį ir vieną kartą tokią kalbą tarp musu pakilo: „Pasakyk, meldžiamas Jonai, kas su Tavim pasidare? paklausiau asz jo. — Jonas sunkiai atsiduksejęs, beveik tylomis, isztarė: „Taip pasileidžiau, taip pasileidžiau . . . ne žinau, ką ir be sakyti . . . geriaus jau ir nebe snekėti! . . . pamislysi, pradėsi mislyti — tartum geriaus, kad žemė manęs nebe nesiziotu!“ — „Kas su Tavim atsitiko, ar tu ne gaspadoravai, ar ne dirbai?“ — „Kaip ne dirbti! kaip jautis dirbau, bet tik ne ilgai teko man gaspadorauti.“ — „Kaip-gi tu gaspadorystę apleidai?“ — Czia Jonas atsiduksejęs pradėjo pasakoti: „Kaip tamstai pasakyti? Ukinjkas, ypacz szioj gadynėj ir suvis lengvai gali apleisti savo dubą Nudvesta tavo gyvuliai ir eik ubagais Seniaus musu kiemas, tėvai musu buvo pirmi gaspadoriai: ir gyvuliai ir szejmyna musu buvo tartum tyčia parengti Ir dabar praszom paziurėti, kas liko nuo senų triobų: stulpai diendaržų aržuoliniai, dviejų mastų aplinkui, stipresni nes juodaržuolis Ir dabar uždeg juos, tai per visą dieną ugnies ne gausi! Nėra ką ir snekėti, kas tai per ukinjka buvo — garsus, tiesiog pasakysiu, ne pasigirsiu! Mus ir Basaicziais pravadino, kad mes visi, visa musu padermė buvo didžiausi galiunai. Jau ką asz persigėręs, pasileidęs, patsai paskucziausias ir tai jei tik susiderėciau su kuom, tai pasistiprinęs ne vieną — du margų dirvonų iszpleszcziau. Basaicziais mūs vadina užtai, kad kaip žmones pradėjo cziebatas neszioti, senelis mano — amžina atilsį — niekaip ne galėjo ant kojos cziebatų užmauti. Pirmą, kad koja jo, kaip stulpas koksai, o antra, kaip budavo užmaus cziebatą, tai ne isz vietos: nesmagu, kojos dega. O basas deszimts viorstų didžiausiami szaltųj pereis — tik garas nuo kojų eina. Arba duokim, ginczas budavo pakils, tai senelis vaiksycziodavo per sudaužytą butelių stiklus plikomis kojomis ir tai nieko: „vis tiek, sakydavo, kaip po debesį vaiksyczioju, nieko ne jaučiu.“ Tai va delko tokia musu pravardė — Basaicziai! Asz patsai jauniasias visoj szejmynoj, mano atminime senelis jau suvis menkas buvo, bet kurie gerai atmėdavo, tai sakydavo, kad susirgs budavo kuom, niekad os ne lipdavo ant pecziaus; žiemą ar vasarą tiesiog į szilą ir tenai tiek priksis, kad net dyvai paziurėti; priilsęs tenai, parbėgs namon, nusivilks szlapius marszkinius ir sveikas kaip aržuolas. Tiek ir viso jo gydimo buvo! Kas-gi prie gaspadorystės priguli, tai czionai jau nē ant szitiek, nē ant nago juodimo ne pasiklys. Budavo apsiims kam norints isz brolių sujieszkoti marczią, tai visą žiemą važinėja po sodžius, jieszko. Už dvi-deszimts mylių nuvažiuos, bet jau iszrinkis mergą ir jau ta merga, kaip priguli merga: ir prie pecziaus ir prie svezcio. O pagimdys vaiką, tai tiesiog kaip metinis giriukas. Tai toki musu padermė! parengta, visoj apigardoj garši! Užtatai ir ponas — tada mat žmones dar į baidžiavą eidavo — musu ne užmirezhdavo. Į kareivius maskolius ne atiduodavo nē vieną isz musu szejmynos, bet vis į kitus savo dvarus iszkeliodavo, del veislės . . . tai mergą paims, pripirsz jai kokį norints Jurgį ir iszkels į kitą sodžių tai brolių su paczia su vaiku Taip ir iszkaisziojo

visus po vieną. Pasilikau asz vienas su paczia ir su seneliu — tėvas su motina ir senelis per koleros metus numirė. — Senelis kiek galėjo vis trinėsi apie namus. Bet atėjo laikas ir jam nabagui mirti . . . paskutiniuose metuose pajuto jis prisiartinanczią smertį . . . pradėjo nakezia bijoti. Per naktis, budavo; sėdi ant priemenios slenkisnio ir laukė ar greitai iszausz Tik auszrelė tik gaideliai ir prasidžiaugs: „Acziu, Pone Dieve! asz gyvas, gyvas Va jau ir saulelė raudona.“ Ir eina gulti, kada jau visas sodžius sukilo, kada žmones pradeda belsti, snekėti: „Dabar, sakydavo, prie žmonių asz ne bijau mirti.“ Ir verkdavo senelis, labai verkdavo. Blogiausia, nieko nebegalėjo dirbti. Kaip paziurės ant dirvos, tai ir apsipils aszaromis. Gailu jo, neiszpasakytai gailu! O žemę mums ponas vis mažina ir mažina ir kiemas musu apspuro. Asz vienas nebeveikia visur paspėti; senelis kiek galėdamas padėdavo, bet-gi ir pasimirė ant galo Diena mirė — neveltai Dievą melde Kaip sedėjo ant saulelės, taip ir užmigo Dovanok jam Vieszpatie dangaus karalystę. Czia greitai sulaukeme liuosybės nuo baidžiavos. Prisėjo man su naujais užvedimais pasipažinti. Nauji-gi užvedimai musų broliui gana sunkoki. Seniaus mes žinojome vieną poną, o dabar tai vienas, tai kitas tik valkioja žmogų. Tai-gi, pinigai Nors jie nedideli, vienok mes ne papratome jų rinkti. Mano motina ne iszmoko per visą gyvenimą pinigų pažiti; duok jai skatiką ar auksiną, tai jai vistiek už tai, kad mes isz ukės gyvenome ir vis ką savo turėjome. Tiktai druską arba kokį mažmožį ir tai vis arba senelis arba tētuzis pirkdavo. O dabar, eik jieszkok! Priegtam ir žemės mažai, daug mažiau nē pirma paliko ir ganyklas atėmė nuo musu, prisėjo svetur samdyti, vėl pinigūs mokėti. Žiuri, viens isz tavę rublią traukia, kits vėl, sztai ir pacziam tai czia, tai ten pritrūksta. —

Ir apsake toliaus Jonas, kaip jis įlindo į nagus visokių pleszikių, kaip žmonių taip ir žydų. Lindo jis kas valandėlė, po laszeli, po skatikelį, mislydamas, kad szitai ne gali ilgai trauktis, kad neužilgo vėl visas atsitaitys; kaip mažas vaikas dejavo, laukė, bet sztai lygei isz miego pabudo, suprato, kad tas atsitiko ne netikėtai, ne ant striuko laiko, bet kad dabar tokie užvedimai. Ir va kaip jis atėjo į supratimą.

Daug ar mažai laiko praėjo, papasakojo Jonas toliaus, atsirado kokia ten liga, pradėjo gyvuliai kristi. Atvažiuoj veterinorius-gyvulių daktaras, iszdrasko ylialu skaudanczią vietą ir iszlėkė sau. „Ne galiu, sako asz vienas visur paspeti, susirgo daugybė gyvulių, o asz vienas ant visos pavietos — algos-gi man ant dienos rublis, žiuri tik kad patsai ne nusprogcziiau.“ Mes ir ne pikstame, gyvuliai-gi tik dvesta! Palikau asz be nieko. Krito pas manę dvi karvės, pora arklių ir dar nusztropavojo už ta, kam skuras nusilupau. Ka tu dabar pasidarysi? Eik pas kaimyną verkk; juokai gali paimti, toksai stolis ir verke. Tokiame tai laike bėginėjau asz, bėginėjau pas musiszkčius, kurie savo ukę stipresni. Viens sako, kad jam pacziam reikia, kits ne duoda, nēs asz jau seniaus isz jo pasiskolines buvau . . . O laikas eina, užėjo darbymetis, nors kauk be arklio, kaip vilkas Susimislyjau eiti pas seserį — už szezlių mylių mano sesuo buvo isztekejus. Vyras jos prie miszko tarnavo, algą ėmė, skatika, žinai, turėjo susidėjęs. Tai asz pas jį: „Duok, meldžiamas, arklių!“ O tapdus buvo vyrukas ir pradėjo jau isiremęs su muziku snekėti. Ne nor duoti ir gana! Sesuo czia paverke už manę, davė-gi ant galo; tik užsiprasze trijų deszimczių penkių rublių — pavasaribusio atiduoti

O tiesą sakant, davė jis man kuiną ne vertą ne trijų deszimčių, bet dvidešimt — ką sakau — nė penkiolikos rublių ne vertą. Bet ką dabar žmogus darysi? Dar padėkavoju, tik į kojas ne puoliau. — „Parduok, sako man szvogeris, szieną; neturint gyvulių jis tau ne reikalingas; pasilik del vieno arklio, o kas atlieka, man atiduok; sudėsi pas tavo kaimyną Parsziuną.“ Parsziunas-gi tiesiog del szvogerio poris: taip-pat ir szienų ir javais ir visuom kuom verčiasi. O man pinigėliai reikalingi, karvių nėra, viską pirk, vaikams pieną Atidaviau jam szieną po deszinti skatiku už pundelį ir apsiėmiau suvežti pas musu Parsziuną. Žiuriu atvažiavo szvogeris pas Parsziuną, pasikalbėjo jie tenai ir ateina pas manę. „Suvežk szieną pas Parsziuną, o pinigus asz mokėsiu,“ pasakė szvogeris. Taip asz ir pradėjau vežioti Dar va ką užmirsau pasakyti. Kaip buvo pas manę szvogeris, pamatė versziuką. „Atiduok sako man, kam jis tau be karvių!“ Ir teisybė, nieko isz jo gero, tik liuobti reikia. Suderėjau penkis rublius. Czia starosta priszoko; jie velniai už dvidešimtis viorstu uosti užuodžia, jei tik pirkėjas į kiemą ir pinigus isz kisenės traukia. Atsiėmė du rublių isz penkinės pagalvių bet bala jo ne mato! . . . Pradėjau asz szieną statyti, pristaciau keturis vežimus, o Parsziunas tik į daržynę kiswa, prikiso szimtą pundelių. Vaziuoju asz pas szvogerį, priseina man penkinę gauti. Nuvažiavau asz pas jį, o jo namie nėra, sedi sesuo . . . pasisveikinom, pasisznėkėjom, parodžiau asz jai Parsziuno rasztelį, atidave jį man pinigus Pristaciau asz dar szimtą pundelių, vėl nuvažiavau ir vėl nėra szvogerio, tik sesuo mamie. „Mes, girdi, tavo versziuką pardavėm, vakar pirkėjai buvo, už dvidešimt penkis nupirko, pasakoja man. Atsidusėjau asz nuo tų zodžių, nes maitino jie versziuką tik dvi nedėlias; bucziau asz karvias turėjęs, tai szitie dvidešimtis penki mano kisenėj butu. Pradėjome sznekėti apie szieną, jį ir sako man, kad jos vyras pristato szieną sostapilyj kareiviams po 40 skatikų už pundelį, o Parsziunui už nuvežimą po 4 skatikus nuo pundelio mokas. Vėl asz atsidusau . . . asz, mat, už duszimtą pundelių isz viso gavau tik dvidešimtį rublių, szvogerini-gi priseina asztuonios deszintis . . . gerai, Parsziunas ima po 4 skatikus nuo pundelio, tai vis-gi pasilieka szvogerini mano szeszios deszintis rublių. O prakaitą asz lejau ir pjoviau, ir džiovinau ir grebiau sykiu su paczia ir uz visą tą tik deszimis rublių. Už ką-gi taip? — Nuveinu pas Parsziuną ir sakau jam: „Taip ir taip duok tu man, po berlynką už pundelį, tai asz geriaus tau szieną parduosiu.“ Parsziunas-gi atsako: „Asz ir dvidešimt skatikų duocziau, kad tik zinocziau kur jį parduoti. Kaip asz sekiojau paskui tavo szvogerį po sostapili, net be kojų pasilikau, norėdamas dasizinioti, kur jis szieną sudera! O jis bjaurybė jaučia, tik tyczioms klaidžioja seku paskui jį, po patvorius landau, o tik mirstelėjau į szalį, jau jo ir nebėra, kaip į vandenį įkrito. Velniai! vienu zodžiu.“ Parėjau namon nuo Parsziuno ir mislyju: „Sujieszkosi-gi jau kitą pirkėji.“ Nuveėjau ant geležinkelio, į mestelį, stumdžiaus ten dvi dienas, atradau žydą: „po dvidešimt skatiku vežti, kiek noriu.“ Asz kvailas isz džiaugsmo ėmiau ir pasigyriau Parsziunui, o jis szvogerini. Atlėkė szvogeris: „Kaip, tu manę apgaudinėji! Atiduoksz arklį!“ Mat, kad asz nebeturėcziau kuom szieną vežioti. Asz jam ir atsakau: „Arklį asz nupirkau, pinigus lauk iki pavasariui mes ne apsiraszėme, o tik sukalbėjome tai ir lauk!“ — „Atiduok tuojaus Ei Parsziunai imk arklį! paszauk berną!“ — Asz matau, kad czia nebe juokai, užkeliau

diendaržio vartus, kutę ir, teisybę pasakius, supykau. Buvau tuokart truputi iszgėręs, gavau, mat, nuo žydelio ant rankos, tai isz džiaugsmo ir baigiau rublį; vakar stiklelį, sziantdien kitą Matau, kad jie nor lauzti vartus ir surikau: „Ką jum czia reikia? Kokį tau arklį? Ir pavasaryj asz tau pinigų ne atiduosiu, nės tu ir taip jau uždirbai už mano szieną ir versziuką teisybę sakant, tai man dar reikia nuo tavęs penkisdeszimis rublių gauti, o ne tau nuo manęs. Ką ne szimtą rublių uždirbai tu isz mano prakaito, o dar atiduok tau arklį, patsai-gi nors ubagaut eik . . . Kad tu ne sulauktum!“ Czia prasidėjo koliojimas, keiksmiai: ką jis piktn, tą ir asz Lenda jie visi — Parsziunas, bernas — tiesei prie gerklės; asz kaip duosiu tuoj atszoko: „Ką jus pleszti lendate, eikit laukan!“ — „A! tu musztis — gerai, tai į sudą!“ — Ir padavė ant manę szvogeris į valszczių už žandų daužimą ir už arklį. O Parsziunas sudžia, kiti sudžios ir prieteliai, nės sznapszkiuką ir aluczio szvogeris nesigailėjo. Nusprendė taip: už snukį dvidešimtis rykszczių, o arklį atimti. Varo manę deszintinikas į valszczių. — „Kam reikia?“ — „Karsz ten tavę.“ — „Na, jau neisiu.“ — „Neisi?“ — „Ne, sakau, neisiu; pasakyk jiems, lai jie kitą ką iszkarszia, jei jie taip nori!“ Czia jau piktu mas manę paėmė. Kaip, taip! Dabar gali manę iszlupti kiekvienas kiaulės snukis, už tą kad asz jam ne pasiduodu, nelendu patsai į gerklę Supykęs nuveėjau į karcziamą pasiėmiau puskvortę ir misliju Matau, sedi kareivis, pasikalbėjome, asz jam pasiskundžiau, jis parodavojo: „Nepasiduok!“ Toliaus klausė, ar daug nedamokėta mano mokeszczių. O nedamokeszczių ant manęs guli va kiek: virszum galvos ant trijų mastų, isz szonų po du mastų ir į žemę daugiaus ne ant keturių sieksniu. Pasakiau asz tą, o jis apsidžiaugė: „Nieko, sako, ne bijok! Nedamokeszcziai — tai musu iszganymas. Skarbas jų ir ne nuima, nės pasigaili musu; nuimti juos nuo musu, vis tiek kaip mus plikus palikti; tada szie plėszikai ir jų broliai žydai greitai mus atsiektu. Bet kaip nedamokeszcziai apsiaute tavę isz visų pusių, tai ir sėdėk ramiai lyg neprieinamoj tvirtynėj; nės jei parduotu tavo gyvulius, tai pinigai pirmucziausiai turi eiti į skarbą, o ne jiems kraugeriams, o kraugerini, kas skarbas? Kad pinigai ne jam, tai jis ir ne licitavos tavęs; geriau palauks, nės szिताip gal tu patsai jam sziek tiek ir atiduosi; jis ta supranta. Ne bijok, nieko jie tau ne padarys!“ Taip man linksmu pasiliko nuo tų zodžių! Iszgėrėm mes dar czionai ir parėjau namon. Misliju, jei skarbas laukė, tai pleszikai ir be kalbos turi laukti. O czia vėl asz jam ir ne kaltas. Jog daviau jam ką ne szimtą rublių uždirbti, ar-gi jam ne užtenka? Jis-gi mane lupti, už ką? Už tą, kad asz noriu savo szieną brangiaus parduoti? Va prakeikta dvasia! Kaip atsimisju, kad manę norėjo lupti — tai ką nori daryk — trauke mane į karcziamą ir gana! Praėjo dvi dienos, stojau prie darbų: arklys mano, szienas po dvidešimt skatikų, tai ir karvę galėsiu nusipirkti, misliju asz sau. Ant treczios dienos žiuriu, valszcziaus arkliai: starszyna, szvogeris, deszintinikas visi pas Parsziuną. Asz tuoj užsidariau, užsirakinau ir žiuriu su paczia ir su vaikais pro langą. Pasisznėkėjo jie pas Parsziuną ir eina pas manę visa kruva. Sykiu su jais Parsziunas ir dar keturi vyrai. Starszyna priėjęs suriko: „Atidaryk!“ — Asz tyliu — „Tai tu misliji, kad mes ne pasieksime tavęs, tu misliji, kad mes lauksime ant tavęs sudo? Ne! Mes ir be sudo apsieisime! Atidaryk geru, geriaus bus!“ — Asz vis tyliu, nės žinau, kad priesz įstatimus jie ne gali lauztis. — Starszyna supyko: „Vyrui, atneszkite gerą

vėzdą“ pasake jis. Nubėgo bernai pas Parsziuną, atvilko keturiose virszunę aglės kokių szeszių mastu ilgumo. „Laužkit vartus!“ liepė starszyna bernams. Bernai sugriebė vėzdą įsiubavo: viens, du, tris, — tai kad leido — tuoj diendaržius vartai į szmotelius iszlakste. Czia asz nebeisztrivovau, iszbėgau ant kiemo: „ką jus darote, judosziai?“ — „Atiduok arklį.“ — „Arklys laukė.“ — „A! isz tarė starszyna, laukė. . . . nu, vyručiai imkit vėl vėzdą.“ Sugriebė vyrai aglę, buk į arklydės duris, taip ir į musza į vidų. Szvogeris paėmė arklį ir nusivedė pas Parsziuną, o starszyna sako man: „ne norėję geru, tai mes ir prievarta galime. . . . jaigi nori augszcziaus skustis, skusk. . . . dabar tau dvideszimt nusprendė, o tada szimta dvideszimt įpilsiu.“ Taip pasakęs iszėjo. — Pasilikau asz be arklio; toksai piktumas manę paėmė, toksai pasiutimas, lyg velnis į manę įsikurė. Pati pradėjo verkti, o asz ją muszti. Pats nebežinau, kaip ranka ant jos pakeliau! Nėszczia ji buvo. Ji pradėjo rekti, o asz dar labjau. . . . Iszbalo man akyse tai tad ir — rukau į karcziąmą. Rijau, rijau, prizadėjau žydu sieną po penkis skatikus atiduoti, tik duok sznapso! Nusigeriau amžinai, iszėjau, griuvau į purvyną ir guliū. Ilgai ar trumpai miegojau, tik pajutau, kad szalta; praveriau akis. . . . menuo ant dangaus szvieczia, mergos sodžių dainuoja. . . . Atsikeliau, vel į karcziąmą, iszmeldžiau stiklėlį ir traukiu namon. Einu, žiuriu pas Parsziuna szviesa. Ir szvogeris, ir starszyna ir kiti. Ant stalo sznapsas, arbata. . . . Ne galiu pasakyti, kas su manim pasidarė, bet kaip tik asz pamacziau tiesei į kiemą, įšivercziau į vidų, visas purvynas, be czebatų, prageriau mat juos — tuoj prie starszynos, kartą jam per ausį, ir szvogeriniui ir Parsziunui. Dieve mylėk, kas czia pasidarė! Bet asz jau pacziame smagume buvau. „Už musziū, surikau, jus prakeiktas dvasias! Duokit szia sznapso!“ Prabudo mat tuokart manyje musu Basaiczzių spēka. Dasiprotejo jie, kad dabar paojinga manę užkabinti. Iszvarė szaukti starostą ir vyrus. . . . O asz tiesei prie stalo, iszdikinau visus butelius ir tvencį veidrodižerkolą — stiklas-gi ant grindų. . . . Subėgo žmonės, paverte manę, suriszo ir į kletį. Sugriuvau asz ten ir neatmenu, kaip užmigau. Visi tris padavė manę į sudą; starszyna — tą pas myravą. Szaukė manę — neėjau, pradėjau gerti. Nusprendė — lupti. Varo į valszczzių. Asz neinu. Prisudija bjaurybės už tris snukius iki szimtui rykszczzių su pirmutinems. Asz vis neinu. Acziū dar ką yra geri žmonės, neiszdudoda. . . . Taip asz persimaitojau iki Aniolų Sargų. Czia ir žydas, nuo kurio asz paėmiau už szieną ant rankos, pradėjo baidyti manę sudu. . . . O kaip asz jam nuvesziū szieną be arklio? Ir karcziamnikas reikalauja tą patį szieną. . . mat, asz pragėriau. . . . Kad manę perkunas nutrenktu! Po Aniolų Sargų iszgirdau: džin, džin, džin; lyg laksztingularas varpelei suskambėjo. Įlėkė į sodžių assessorius su starszyna. . . . Net mano gyslos sudrebėjo! Tiesei į mano kiemą, ir suvėjo į grincezią. „Pagalvius!“ pasakė assessorius. Prispaudė manę, kad ne iszbėgcziaū. Žmonės pradėjo nesztī mokeszczziū, o starszyna assessorius: „Szis ukinikas keturis kartus buvo po sudu. Deszimt kartų vare jį į valszczziū — bet jis neina. Praszone Jusu Mylistos daleisti nusprendimus iszpilditi.“ Czia mane isztėmpė! Pametęs protą ir gedą, guliū asz kaip stulbis, o jie tik pilė man per kailį už keturis nusidėjimus. . . . Guliū, ir ar tamsta tiki ar ne, patsai savęs bijau; bijau atsikelti, bijau pasijudėti, nės užmuszcziaū pirmutinį, kuris po ranka pasisuktu. Bet pamacziau, kad kraugeriams smaltu paliko. — Gana! — surikau. . . . Smarkiai,

turi buti, surikau, nės tuoj perstojo. . . . Nuo to laiko asz ir pasileidau, amžinai suklydau! Taip man pradėjo szirdį griaužti, nebe malonu nē gyvėti: kiemas dykas, pasiliko tik karcziama. . . . Į dvideszimts vietų szieną pardaviau, o viskas žuvo ir žuvo. Tiek dasileidau, kad pati pradėjo skustis į sudus. Už tą man nusprendavo dvideszimts rykszczzių, o asz ją už apskundimą vel primuszdavau. Tokiu budu ir į niekus pavirtau.“ —

Jonas nutilo, veidas jo iszblýszko. Truputi lukterėjęs isztarė: „Dabar asz to tik laukiu, kad su manim atsitiks nelaimė.“ — „Kodel tu taip misliji?“ — „Asz jau žinau. . . . Aitvaras mano namuose naktimis kaukia, va ką asz tamstai pasakysiu, nieko nebe slėpsiu!“ — „Ką tu tokius niekus szneki!“ — „Teisybę sakau. . . . Kaip tada manę norėjo iszdraskyti, arklį kaip atėmė, tai jis taipogi kaukė, o dabar kas naktį be perstojimo kaukia. . . . Per visas naktis drebame mes su paczia ir su vaikais. Iszeisj naktį į priemėnė, o jis sedi ant slunksnio, szitaip susiēmęs abiem rankom už galvos, kaip pradės ją kratyti, kaip užklyks. . . . nets szturpuliai ima. . . . Tikrai, atsitiks su manim kas norints blogas. . . . Szirdį taip czialpe. . . . velnia vis gundo. . . . ne iszliksiu asz nuo jo nagų, ne iszliksiu nuo Siberijos, va kaip asz mislyju.“ — „Kokius niekus tu szneki, kokie tau aitvarai?“ — „Kaip kokie? . . . mes jau gerai tais dalykus žinome. Prie senelio, amžiną atilsį — musu namuose gyveno du aitvarų, asz patsai savo akimis juos macziau. . . . taip tykei jie gyveno. . . . tai-gi ir dabar asz jį matau.“ — „Koksai-gi jis yra.“ — „Ar aitvaras? . . . aitvaru, žinoma, mes velnį vadiname.“ — „Kaip-gi jis iszrodo?“ — „Iszrodo drumstu.“ — „Ar jis su akimis?“ — „Turi buti su akimis, jog jis vaiksyczziuoja — reikia jam žiurėti.“ — „Ar su kojomis?“ — „Reiktu jam buti su kojomis — tiktai ne galima matyti, o matai tik, kad jis va czia, ar ten yra. . . . Pasakyti, kaip jis iszrodo, ne galiu. . . . Asz kartą nuvėjau ant szieno, o jis guli — turi buti, miegojo.“ — „Ir tu matei?“ — „Kaip dabar tamstą.“ — „Pasakyk norints, į ką jis panaszus?“ — „Ant aitvaro ir panaszus, į ką-gi daugiau bus?“

Czia prasidėjo tarp musu suvis vaikiszka kalba. Isz tos apisakos gana aiszku, kad Jonas paliko nelaimingu ir ne doru žmogum labjause per tai, kad žmonės ne pildo Dievo žodžio, norints jie kasdieną kalba poteriuose: „Mylėk artimą savo kaipo patsai save!“ —

Žinios isz Lietuvos.

Nuo Zapyszskio (Suvalkų rėd.).

Pasidalysiu su skaitytojais keliomis žiniomis, kurias pasisekė man surinkti.

Pirmiausiai pradėsiu nuo žydų, kuriems mes taip įtikime, be kurių apsieiti negalime, kurie mus apgauna, apsuka ant kiekvieno žingsnio, įgramzdina į nelaimę, o kuriems mes pats duodame da tame dalyke pagelbą.

Nau mieszczio pavietyje, kaimė vadiname Kuro Lova, pas gaspadorių Martiszių sugavo szią vasarą kontrabandą, apie 12 maisų arbatos. Arbatą tą žydai perneszė per rubežių isz Prusų ir paslepė Mart. kluone. Mart. apie tai žinojęs. Czia žydai rengėsi sudėti arbatą į pakelius, pridėti plombas, kad iszrodytų buk tai ne kontra-

banda, o paskui, žinoma, butu siuntę į mažus miestelius dėl išpardavimo. Vienok tuom žygiu nepasisekė — sugavo žydelius ir jų tavorą. Žydai buvo iš anapus Nemuno. Jie tikėjo išbėgti ir palikti visą bėdą Martišiui. Sugauti ir užklausti, dėlko bėgo, teisinosi šitaip: „nu, mes iš užnemunės, neturime paspartų, tai bėgome.“ Mat, apie arbata jie nieko nežina.

Žinomas daigtas, į bėdą įtranktas ir Mart. už prilaikymą kontrabandos ir sykiu su žydais atiduotas po sudu. Sunkiai nabagas turės atsakyti — gal ir namus palydėti, o už ką? už tai tik, kad su žydais susidejo. Žydai pats prijauczia didelį korą, nes siulo Martišiui 800 rublių, kad tik tą visą bėdą priimtų ant savęs.

O žmonės sako, kad ta kontrabanda ejo nuo seniai, kad žydai prikalbino prisidėti prie perdurbimo arbatos ne tik Mart., bet ir daugiaus aplinkinių gyventojų. Butu labai skaudus atsitikimas. Bet palaukime pasibaigimo provos — tada viskas išsiaiškis.

Iš šito atsitikimo turime dvejopą pasimokinimą: 1) niekad nereikia užsitikėti žydu ir su juomi susidėti, nes jaigu tavęs neapgaus, ar neapsuks, arba nepaims iš to didelio pelno, tai įkliudys tavę į prapultį; žinok gerai, kad tik delto žydas gretinasi prie tavęs, idant iš tavęs pelnyti, arba nuversti ant tavęs bėdą, jaigu pats į ją įpultų. 2) arbata, kurią perkame mažuose miesteliuose, tai ne tikra arbata, tik žydo perdurbta; o kas perėjo per žydo rankas, tai žinok, kad niekai; žydai, kaip matome, perka Prusuose pigią arbatą, pernesza į szią pusę, supila į tam tyezia paslapta įtaisytus pakelius, prideda savo darbo banderolę ir plombę, paraszo augszta prekę ir parduoda krikščionims, labai daug pelnydami. Žydai tos arbatos neperka, nes gerai žino, kokia jos vertė, kokiū būdu ji pritaisyta.

Į Dievogalą (kaimas szale Zapyszkio), taipgi szią vasarą, atvažėvo pas gaspadorių J....ų du žydeliai, gerai sau apsirede. Viens iš jų apsižvalges tarė: „kaip matau, tai pas jus visi ligoti — nė vieno sveiko nėra.“ — Teisybė — atsako namiszkiai — taipjau kaip kada koks niekas užėina. Žinoma, kiekvienas atrado, kad jam szis tas kenkia arba dabar, arba kada nors kenkė, tai mat jau ir nesveikas. „Na tai asz esu daktaras ir apsiimu iszgydyti — tarė žydas — asz nebrangiai imu už gydymą: už visus ligonius duosite kokius 8 auksinus, primesite szią, ar szieno, ar kiauszių, ir bus gerai.“

Mūs žmonės žiuri tik ant to, kiek reikia mokėti pinigais, o ant visokių priedų išz naminės gaspadorystės tai visai nežiuri. Ir sziam atsitikime nusprendė J....ų gaspadinė, kad jaigu už gydymą kelių žmonių reikia tik 8 auksinų — tai mat labai pigiai — delto-gi reikia gydytis,

nes kitasyk taip pigiai gal nepasisekti. Žydas gerai žinojo tą silpną pusę mus žmonių ir delto praszė tiek mažai pinigais, žinodamas taip-gi, kad ant priedų daug daugiaus pelnys. Dave liekarstų ir isakė, kaip jas sudaryti ir kaip suvartoti. Už tai gavo 8 auksinus, o kiauszių ir kitų daigtų tai gal už trigubai tiek. Žydai iszvažėvo toliaus jieszkoti ligotų žmonių, o J....ų namiszkiai ėmėsi rengti anas liekarstas. Bet koks jų buvo piktumas, kada pats suprato ir nuo kitų dasižinojo, kad tie žydai visai nebuvo daktarais, o tik paprastais apgavikais. Keikk nekeikk, pykk ne-pykk, o jau kad apgavo tai apgavo — neatsigriebsi. Žydai toliaus apgaudinėjo žmonės, o J....ų gaspadinė toliaus keikia, palydėjus už niekus 8 auksinus su visokiais priedais.

Ne pirmą tai syki, kad mūs žmones ap-suka visoki apgavikai, kurie savę vadina daktarais. Isztikro dyvytis reikia protui mūs žmonių: tikram daktarui, pabaigsiu augszciausius daktarystės mokslus, neitiki, o tegul tik pasisuks jaib koks aliejinkas, ar kitoks valkata su liekarstomis neva, tuoj visi puola prie jų ir gydosi. Jaigu kartais ir nueis pas tikrą daktarą, tai kad reikia užmokėti už rodą, derasi, skundžiasi ant vargų ir nori kad gydytų uždyką, o aliejinkams ir kitiems apgavikams, apie kuriuos gerai žino, kad jokio mokslo nebandė, moka didelius pinigus, visai nesiderdami. Žydai, kaip augszciaus minėti, taip-gi nandoja iš tokios neiszminties mūs žmonių. Bet dėlko žydai, nors ir tamsiausi, pats nesiduoda apgavikams gydytojams ir atitinka visada tikrą daktarą? Žydas, nors pats butu nieko nemokėtas, atskiria vertę žmogaus mokėto nuo apjakelio. O dėl mūs žmonių, gėda net pasakyti, užtenka, kad bernas, nemokėdamas skaityti, pabuvęs porą metų vaiske prie valymo mėslo išz po ligonių szpitolėje, grįžtų namon ir jau didelis daktaras; gana yra, kad tik piemuo nueitų į Ameriką ir už metų sugrįžtų — taip-gi daktaras; o jau bus grįžta išz vaisko su vardu felcerio, tai jau toks daktaras, kad išz numirusių gali prikelti. Pas žydus to nėra: jie supranta ir atskiria, kas tai felceris, kas tai piemuo buvęs prie felcerio, o kas vėl tikras daktaras ir delto žydai tame dalyke nesiduoda apsigauti. Ar-gi tai žydai butu iszmingesni už mūs žmones?

Kol mūs žmonės nesupras ir nežinos, ką vadinti tikrų daktarų, kol tikro daktaro neatskurs nuo visokių apgavikų - szundaktarių, tol visoki valkatos ir sukeziai vadysis daktarais ir be reikalo plėsz nuo neiszmanėlių žmonių kruvinai uždirbtą skatiką.

Kaip mūs žmonės lengvai įtiki tada, kada neverta butu įtikėti, tegul parodys szis atsitikimas. Priesz Szv. Joną, szių metų, pradėjo vaikszechioti po Zapyszkio parapiją žmona, pasivadinus

savę prabaszcziaus seseria ir, pasisakius, buk ją prabaszczius, laukdamas vyskupo, iszsiuntę pakalėdoti, rinko visokį uždarą. Mūs žmonės ant tokių dalykų ne skupus: viena dėdienė primetė gaiduką, kitą antuką, trecia puskapį kiausinių, arba svarą sviesto ir t. t. Kalėdotoja ką vieną dieną surinko, tai antritojaus nuneszė į Kauną parduoti ir vėl grizo toliaus kalėdoti. Kada žmonės susirinko ant užsakytos dienos laukti neva vyskupo, tada tik dasižinojo, kad kalėdotoja ana buvo apgavike, nes nebuvo nė prabaszcziaus seseria, nė ją prabaszczius siunte kalėdoti, nė joks vyskupas nekėtino atvažiuoti. Apgavikę tą per Szv. Joną Zapyszkiję sugavo — gaila tik, kad ją paleido ir nenubaudė už apgaudinėjimą, o pertai įdrasino ir kitus piktadėjus užsiimti apgaudinėjimų nekaltų žmonių. Buvo tai žalnieriaus pati isz anapus Nemuno. Jau antras toks atsitikimas Zapyszkio parapijoje, o vienok žmonės da duodasi apsigauti — tai jau tikrai gėda.

- v - k - .

Panemuonelio, Zarosų pavietėj, Kauno rėdybos. Visoje Lietuvoje uždrausta yra par maskolius urėdnikams ir tarnams gelžkelių lenkiskai kalbėti. Par tat bufetuose nekurių vakzalų; kaipo tai Panemuonelyje, įsimane visi kalbėti lietuviszkai vietoje lenkiskai, atsiliepdami maskoliskai tik tiems, kurie taip užklause.

Nuo perkunų daug apturėjome nelaimių. Nuo to sudege cziels mestelis Radviliszke, szaulių pavetėj. Apie tą mestelį pakilusį isz priežasties pravedimo ten geižkelio, sudejo aplinkiniai žmonės dainą; kuri jau dabar sziai vietai ne pritinka:

Radviliszke gražus miestas — ne gal apsakiti!
Auksztas trobas, drutas bobas — ne gal apkabiti!

Apigardoje Resiainių 19 (7) dienoje Rugpjucio mėnesio. Kilo audrą nuo vakarų pusės su baisiais perkunais, kad rodėsi ir didžiausi anžiulolai griuvo. Buvo tai penktoje adinoje po pietų. Po audrai galima buvo matyti aplinkui penkis gaisrus, o tarpe tų ir deganczią Girkalniū medinę bažnyczią, Medinjkų kaimą, kurį ne syki lankoma, deginama ir minavojama buvo per križevius, taipojau toje pat dienoje apdege nuo perkuno. Sudege czia keturi gyvenimai. Po tos dienos atsirado daugel padegelių pažeistų ir nepažeistų nuo ugnies, praszanczių pagelbos.

Rugiai ir kviečiai, isz pradžios augimo nuo pavasario, pasirode gražus, bet kulent pasirode kad yra nepakulus. Sako, kad tai pasidare isz priežasties szalnų laike židėjimo. Kiti grudai yra taip menki, kad eina į pelus. Prekes vienok rugių ir kviečių yra mažos. Už rugius moka Resiainiuose 50—55 kop. už pudą, už kviečius 60—80 kopeikų už pudą. Bulvių pirs 50 kop.,

miežių 165, avių 90 kop. Lasziniai, po 15—18 kop. ant svaro.

Isz tos priežasties, kad javai pigus ir nėra kaip užvariti pinigų, pradėjo žmonės supirkinėti kiaules ir jas penėti.

Isz apigardos Stakių. Kauno pavietėj isztruko subludęs žmogus Gajewski; kuris užpuolęs miszke po viena kelės moteriszkes, nupjauste jiems krutis ir apgreže rankas su peiliu. Mate jį su tuom ilgu peiliu ir apigardoje Resiainių miszkuose. Moteriszkes nustojo gribauti, bijodamos jį sutikti. Nė viena, pamacziusi akmenį ar kelmą miszke, ne mažą turėjo iszgąstį. Virų jis bijo ir nesikabina prie jų. Tas G. vadin savę svėtedžiu.

Kupeziai, supirkinėdami jaučius Kauno ir Suvalkų rėdybose, varo anuos prie gelžkelių, o isz tenai į Dinaburgą ir kitus mestus. Gaspadoriai guodžes kad gerai už anuos moka.

Jau szimet apigardoje Resiainių buvo tris atsitikymai skendimo vaikų: Paserbentije, Paszaltunije ir Girkalniuje. Tie skendimai atsitiko vis per neatsargumą tėvų, nes vaikai paskendo po duobes iszkastas arti namų ir po produs.

Visi dejuoja, kad javai nepakulus ir mažą jų prekė. Prekiste visur sustojo, nes pinigų truksta.

Man rodosi, kad rėdyse kiekvieno laikraszczio turi stengtis, idant apgarsinimai butu kalboje suprantomoje del jo skaitytojų, tuom tarpu 7 numerije „Ukinjko“ randame du apgarsinimu „Tilžes Keleivio“ ir „Lietuviszkos Ceitungos“ vokiszka. Tie apgarsinimai patalpiti dar tokiame laikraszctije, kuris po Prusų Lietuvą mažai tesiplatina. Ar tas apgarsinimas yra tik del vokieczių, ar del to, kad lietuviai jo nesuprastu? — Praszome paaiszkinimo.*)

20 (8) dienoje Rugsėjo prasideda atpuskai Szidlave, Resiainių pavietėj, vadinami Sziline. Isz tos priežasties visi ketinanti tenai važiuoti renka pinigų. Delto buvo Resiainiuose didelis turgus 6 (18) dienoje Rugsėjo, mažne toks kaip par Sz. Joną. Szidlave bus daugel svieto, nes žmones apsidirbo, kiti jau ir bulvės nukase. Ubagai isz visų paszalių trauke į Szidlavą ant atpuskų. Isz tos priežasties, kad aniems nusibodo jau giedoti szventos giesmes, pradėjo jie isz savo galvos iszmisluoti ir gieduoti ant szventos gaidos (nuotos):

a) Ne duok kruopų, laukan pilsiu!
Ne duok miltų, iszbarstisiu!
Duok laszinių didį szmotą —
Gausi danguje zoplotą!

*) Ne viename laikraszctije apgarsinimai nesirizsa su rėdyse, bet kaipo prekejų reklamas visi talpina juos tgi, kaip jie yra paduoti. Paaiszinti galėtu tiktai padavejai apgarsinimų; musų-gi rėdyse priežasties vokiszkos kalbos tų apgarsinimų nežinomos.

- b) Eini nieko ne davęs priesz kalną!
Kur tavę nesz velnias!
c) Szvents Jurgis Evangelista,
Pagimde Jėzų Kristą ir t. t.

Kad kunigas, grįždamas iš bažnyčios, o išgirdęs šę paskutinę giesmę paklause, kodėl išsmislįje giedodams ne butus daigtus, ubagas atsake: delto, kad ant to turįs galvą, kad ką nauję išsmislįti.

Vidukles parakvijoje Resiainių pav. ponas J. norėjo iszkelti iš gyvenimo jam prigulinczio kaime S. arendorį, kuris jam neapsimokėjo, ir norėjo duoti tą gyvenimą kitiems kaimynams. Gudrus vienok arendorius, ne norėdamas, kad kas tą gyvenimą imtu ir jį iszvaritu, paleido tarp žmonių kalbą, kad toje trioboje esąs velnės ir nieks joje negal gyvėti. Kaip tikt vakare sueina pas jį kaimynai, tai kasžinkas žirnius barsto; cyp, birb, taip, kad visi tur isz triobos bėgti. Nieks ne norėjo to gyvenimo nusisamditi tik tas žmogelis isz bėdos (?) ten buti turėjo. Atveže ir kunigą del paszventinimo triobos, bet nieko tai ne pagelbėjo. Supikęs ponas J. atsiuntė vieną bajorą del iszvijimo to velnio isz triobos. Drąsus bajoras rado vaiką pasivertusį į velnę tarpe lentų placzios lovos. Tas velnias tapo suimtas ir pristatytas į sudą.

Po Vidukliszkus (Vidukles parakvijoje) atsirado lyga; kurę vadin suuke sloga. Regis kad tai yra influenza, kur buvo pernai po visą Europą pasiplatinusi.

Aitvaras.

Korespondencijos.

Isz Dzukijos Suvalkų rėdybos.

Dzukai Suvalkų rėdybos užima szias parafijas Kalvarijos pavieto: Krokalaukio, Krosnos, Rumbonio, Alytaus, Simno, Udrijos ir Rudaminos; Seinų pavietas visas beveik užgyvėtas dzukų; ne-dzukai, t. y. mozurai užima tik parapiją Krasnopolio, pusę parapijų Berzinjko ir Kapczemieszczio ir mažesnę pusę Seinų; dzukų da užgyvėtos ne-kurios parapijos Suvalkų pavieczio. Abelnai dzukų Suvalkų rėdyboj galima skaityti į szimtą tukstanczių.

Prisižiūrėdams dzukų budui, užtėmijau ne-kuriuos negerus tarpe jų paproczius, kuriuos, apgarsįdamas svietai, vyliuosi nors sziek tiek isznaikįti.

Tarpe dzukų ne labai didelis prisiriszimas prie tėvų kalbos: maž daug turtingesni ukinįkai, paragavę nors sziek tiek mokslo, linksta prie lenkų ir tankiai pasinaudoja lenkiszkos kalbos. Kareiviai parėję isz vaisko, kur iszmoko zvėbeziot gudiszkai, nenor sznekėt lietuviszkai ir net į tėvus kelias dienas szneka gudų kalba, paskui bet po biskį pradeda atsiminti savo prigimtą kalbą ir pradeda sznekėt lietuviszkai.

Ne žinau kodel dzukai vadina savę ne lietuviais bet paliokais, Lietuva. Polszczia. Dzukuose, ypacz Seinų pavieto, užsveikis tavę lenkiszkai, kada-gi prasznękęšį į tokį lenkiszkai, tankiai atsako, jog ne suprantas. Klausk, kodel-gi davę labą dieną lenkiszkai, atsako jog lenkiszka kalba gražesnė, nes lenkiszkai kalba ponai ir kunigai. Tankiai iszgirsti dzukus poteriauįant lenkiszkai, taipogi daugiausei Seinų paviete (poterių tų vienok jie ne suprantą). Kunigai, norėdami įvest bažnycziose giedojimus lietuviszkus (idant žmones, klausydami giedojimo ir suprasdami žodžius, su karsztesne szirdžia galētu garbīt Sutvertoją), pamokslus, arba poterius, visados atrasdavo ir atranda pasiprieszinimą tarpe paczių žmonių, kuriuos tankiausiai pakursto keli mozurai gyvenantieji toj parapijoj, arba mieszcziōns. Tankiausiai tokie pasiprieszinimai priesz kunigus kyla taipogi Seinų paviete. Sziuose atsitikimuose ne galima per daug kaltīt prastų žmonių, didžiausia kaltė puola ant apszviestesnių lietuvių, kurie vietoje ką parodyti savo tamsesniems broliams reikalinguma godojimo kalbos, kurios iszsimokino žįsdami krutį motinos, pats tankiausiai vartoja svetimas kalbas. Bet jau dabar ir dzukai pradeda po biskį judėti, pradeda labiau mylėti savo kalbą ir jau kur nekur užtiksi net lietuviszkus laikraszczius, ko pirm trijų, keturių metų visai beveik nebuvo. Tiktai dar Suvalkų pavieto dzukai mažai ką žino apie savo padėjimą: taip antai mą taikėsi sznekėt su žmonemis Punsko parapijos. Jie visai da nežino apie tai, jog randas uždraudė mums spaudīt lietuviszkas knįgas ir kada asz klausiau, ar tur jie pasiskaityt lietuviszkų knįguczių, tai jie atsakė, jog gauna tik maldaknįges isz Vilniaus.

Abelnai sznekant, dzukai mažiau apszviesti už kitus lietuvis, da czion atrasi daug tokių, kurie eina gydytis pas taip vadinamus burcinįkus.

Dzukas, kaip ir kiti lietuviai, jausdamas savę nesveiku, ne labai mislija eiti pasiklaust rodos vaistinįko, bet laukia iki liga neįsisenės, tada jau, noroms nenoroms, keliauje pas daktarą, bet ne labai klauso jo rodų. Nedagėręs nė pusės gydylų, kada nesįjauczia sveikesniu, mosteleja ranka ir padeda gydyklas į kampa: ku, sako, jos man pamaczis, vėly asz važiuosiu pas nerandavų, ir važiuoja arba žengia pas nerandavų, t. y. pas kokį ten burtinįką arba pas felcerį, kurie savo gydykloms tankiai nabagą net isz svieta iszvaro.

Dzukuose tankiai iszgirsti priežodį: nėra to namo, kur nebut amo (barnio). Gerai da butu, kad tas amas pasibaigtų ant barnių, vienok tankiai jis pasibaigia ant pesztynių. Vaikai prisižiūrėdami taip gražiam vyresnių apseimui, seka jų pėdoms ir iszauga ant pesztukų. Taip antai

garsus yra iš pesztynių Krosnos parapijoj bernai Saleinikų, Birszečių, Pėdziszių ir Naujavalakių, o taipogi Ponkiszių Simno parapijos. Bernai Nanjavalakių tur net savo vada, kokį ten Joną Novicką. Jai kas tur piktumą ant kokio žmogaus, tai perka Novickucziui sznapso, o sziam gana tik pasakyt: vyrai sip! tuojaus visas jo vaiskas, kaip žverys puolasi ant nekalto žmogaus ir musza kas kuom turi, per galvą, rankas, kojas ir t. t.; kaip kada nabagas vos gyvas spėja išsprsti iš jų nagų.

Turite žinoti, jog visi toki riejeriai — tai gaspadoraicziai, kurie laike liosų vaikszečioje nuleide nosis, iki teveliai neisziuosuoja jų, užmokėję po kelis szimtus. Potam jie nieko nesibijo, tik, anot dzukų, yvauna, gerauja (laksto, spardosi) per atlaidus ir szventomis dienomis ir skaldo žmonėms galvas, o jaigu koks ten jų sukultas paketina juos apskusti, tai jie sudarę rodą, užkemsza jam barną bumaszkomis, kurias gauna už slapta parduotus juodbarzdžini tevelių javus.

Pas mus tankiai galima iszgirsti, jog tas ir tas pardavė savo provą žydui, t. y. negalėdamas arba nenorėdamas valkiotis po sudus, parduoda už kelintą dalį savo tiesas žydui. Tokių atsitikimų, kiek girdejau, yra pilna visoj Lietuvoj, vienok kad taip kvailai but kas padaręs, kaip padarė pas mus A. niekur negirdėt. Namus ukiniko A. skolįtojai iszstatė ant licitacijos. Isz tų namų prigulėjo szeszi szimtai rublių motinai, broliui ir seserei ukiniko A., kaipo palaikėjams, tai-gi szitie, vietoj biskį palaukti ir atsimti pinigų patiems, pardavė juos Ausiejui žydui isz Rudaminos už 170 r. Mat brolis ėjo į Ameriką, tai jam reikėjo pinigų. Ausiejus, žinoma, labai džiaugiasi isz tokio žmonių kvailumo, bet gal jau jo szita linksmybė paskutinė, nes žmones aplinkiniai, kurie paragavo viso saldumo jo rodų, padavė gubernatoriui praszimą, kad jį, kaip naikįtoją ukinikų, iszvaryt ant poselenijos. Matote, kur tik aplinkiniuose apie Rudaminą kaimuose kas provojosi, visur turėdavo įlist Ausiejus ir visados taip mokėdavo pakreipti provą, jog sugaisždavo ir skundiką ir apskustąjį. Aut praszymo pasiraszė viens tik Semsys, ukinikas isz Karužų, kuris beveik nieko neteko, įtrauktas rudbarzdžio į provas.

Užsiminus apie Rudaminą, turiu szį tą pasakyti apie Rudaminos vaitą B. B. Budams paprastu ukiniku buvo, kiek girdejau, žmogus geras, galima pasakyt: kaip busila tupėdamas ant stogo niekam pikto nepadarė; dabar-gi pastojęs vaitu, stojos garsum visoj apygardoj. Sznekėdams su ukinikais Rudaminos valszečiaus ne sykį girdejau pagarbinimus vaito B. Nors pono B. ukinikai ir nenorėjo aprinkti vaitu, kaipo nemokyto, bet kelios szimtynės pakisztos Kalvarijos naczelnikui

gavo virszų ant balsų valszečiaus ir ponas B. pasiliko vaitu, ir dabar jau ketvirtai metai, be Dievo padėjimo vaitauja Rudaminoj, dovanoja szimtines Kalvarijos ponstvai ir lupa žmones, kad jas sau nuo žmonių sugražiti.

Kaip žinote, dabar jaigu kas pareina isz Amerikos, tur užmokėt 80 rublių sztriuopos už perėjimą rubežiaus. Tėviszka szirdis p. vaito negal daleisti, idant jo pavaldiniai mokėtu tokias sztriuopas, jis iszteisina parėjusius isz Amerikos tik už 50 rublių, arba mažiausiai už 12. Vienok apdovanoti tokiomis malonėmis pono vaito nedekingi amerikantai sako: vėly jis but mums dziržus isz pecių režis, nė taip aplupęs!

Seinų pavieta yra miestelis Lazdijai, garsus ant visos Dzukijos. Pavagė czionai žmogui arklius arba ką kitą, tai jau paiemės kelis arba kelesdeszimtis rublių (pagal vertę pavogtų daigtų) keliauja pas Lazdijų žydus. Jaigu gerai da užmoka ir jaigu žydai nė papirkti kokio nors prieszo apvogto žmogaus, tai da iszganna pavogtą gyvulį, jaigu buvo papirkti, tai žmogus tik dovanai isikasztuoja ant girdymo Lazdijų barzdoczių. Pavogtų arklių, arba galvijų žydai pats nelaiko, tuom užsiima nekurie ukinikai Karužų, Zambravo ir kitų aplinkinių apie Lazdijus kaimų. Ant galo savo rasztelio turiu priduoti, jog javai szimet Dzukuose ne labai gerai užderėjo. Vasarojas da, galima sakyti, užango, bet rugiai ir kviečiai, nors ant sziaudų gerai iszrodė, vienok netur beveik nė pusės brandos, kaip kitais metais. Daugelijs vietų Dzukioj uždegė perkunas namus, kaip kur ledai iszmuszė gerybę ant laukų.

Antanulis.

Žinios isz svetimu szaliu.

Pas mus tie, kurie nori pats sav gyvastį atimti, skaitosi už prakeiktus žmonis, kurių duszios po smert niekur vietos rasti negali, valkiuojasi po szvietą ir gerus žmonis gasdina. Pas mus taip, o kitur kitaip. Sztai ką pasakojo apie smertį vienos naszlės Chinuose. Numirus vyrui pati ji, neturėdama nė vaikų nė artymų giminių, susimislijo sav gyvastį atimti. Kaimynai dasizinoję apie toki jos nora viens per kitą pradėjo ją į svečius praszti. Atlankius visus pažįstamus jį, esą, linksma nuvėjo ant tos vietos, kur sav gyvastį atimti ketino. Visas kaimas susirinkęs trisysk klaupe priesz ją, kaip priesz kokę dievaitę. Ant galo davė ženklą ir naszlė pasikorę po visų akių. Kuną jos iszkilmingai idejo į seniai jau padarytą grabą. Tai-gi kaip nevisur lygu, pas mus tokę gal but paėmė ir į kalinį imete, o Chinuose tokius godoja.

Arba sztai da ir kitas paveikslas. Kitur ir vagys daro susirinkimus, o pas mus nė gerems žmonems nevale susieiti apie savo reikalus pasi-

sznekėti. Sakysite tai melas! Visai ne! Neseniai Sziaurinėje Amerikoje, Valstijoje Illinois, susirinko visi vagys ir valkatos valstijos, idant pasikalbėti apie savo reikalus. Tarpu kitu nutarta buvo pastatyti paminklą vienai murinu moteriszkiai, vardu Adai Linpinkott. Ada buvo vagilka, ubagė ir girtuokle; numirdama ji paliko 834 pasekėjus. Isz jų iszėjo: 168 padegejai, 181 pasileidusi merga, 35 ubagai, 76 valkatos, 64 žmogžudžiai, 140 vagiu ir padirbėju pinigų, 105 apgavikai ir keszelnikai. Ar-gi Ada neverta paminklo. Ne-žine tik ar vyriausybė pavelys jį statyti.

Dyvinas kongresas dyvinas ir užmanymas; bet da dyvinesne gal pasirodys skaitytojui. Žine apie tai, kad seniai jau szynos del gelžkelių, sztangas del ratų, o dabar jau sumislino daryti ir padkavas del arkliu — isz ko, spēk skaityto-jau; ogi isz popieros; popierines sako busę taip drutos, kaip ir geležinės, priegtam da arkliai ant ju žiemą neslidinėse taip kaip ant geležiniu. Sakysite kad tai negal buti. Teisybė tai truputi dyvina, bet ko sziaudien ant svieto negali tikėtis. Sztai neseniai Amerikoje isz akmeninių anglių labai didelius namus pastatė.

Italijos karaliu Humbertą į sudą padavė už tai, kad jis pavelino savo sunui svetimą pravarde neszioti. Arba vel, neseniai ant vieno garlaivio užsi-muszė matrosas, ir o stebuklai, pasirodė kad tai moteriszkė. Ko tik neiszmislina tie žmonės. Bet ir patiems žmonems neužilgo jau bus ankszta ant svieto. Viens mokslinczius iszrokavo, kad jai žmones ir toliaus taip daugjisis kaip dabar dauginasi, tai per 182 metus visą žemę bus užgyvėta, ir dau-giaus jau žmonių giminė negalės daugitis — maisto neužtektu. Daugiau per 6 bilionus (miliardus) žmonių žemę negal iszmaityti. Jaigu dabar, kada ant žemės da tik pusantro biliono žmonių, daugeliui jau ankszta ant svieto, tai kaip bus tada, kada bus 6 bilionai, sunku žinoti.

Naudingi pamokinimai.

Kaip sunitavoti blekes?

Blekes geriausiai nitavoti misziniu 2 dalis Cino ir 1 dalis szvino. Krasztus blekių, kuriuos nori sunitavoti, reikia dailiai dailiai iszlygiti, kad gerai prieitu jie prie viens kito.

Del nitavojimo neatbutinai reikia turėti nors vieną vario kujuką, gerai turėti juos kelis. Tas galas kujuko, kuriuom nitavojimas darosi, turi buti dailiai nuvalytas, kad net žibėtu, kad ne butu ant jo dzindrų. Jai kujukas neczystas, tai prie jo nelips nitas.

Pats nitavojimas taip darosi:

Supjaustytas į mažus gabalėlius nitas tarpi-nasi geležinyj szaukszte. Kujuką deda į ugnį ir kaitina, bet tiek kaityti, kad pasidarytu raudonas,

nereikia. Potam galą kujuko pabarsto sutrintu salmijoku (naszatyrium — svaras 30 kp.). Turint kujuką tiesėjė rankoj, o blekes, kurią nori suni-tavot, kairėj, kisza galą kujuko į nitą; nitas pri-limpa prie kujo. Tada tuom galu kujuko vadžioja pagal sudėtus dailiai krasztus blekių. Nitas įeina į tarpą blekių ir atauszės drucziai sulipina ju krasztus. Kad geriaus cinas liptu prie blekes, reikia priesz nitavojimą krasztus blekių pabarstyti arba kamponia arba salmijoku.

Galima dar ir taip daryti. — Pajimti szmotą nito, įsikaityti gerai kokius 2 kujuku, paskui laikant karsztą kujuką palei paczią blekių siulę tarpiti ant jo nitą. Nitas sutirps ir varvės ant siulės. Kaip viens plaktukas atausz, reikia kitą isz ugnies pasijimti. Potam, kada nito pagal siulę bus jau gana privarvėję, reikia vadžioti karsztu plaktuku po siulę, sustingęs nitas vel isz-tirps ir įeis į tarpą blekių. G.

Ką daryti, kad ilgai nesugestu ne-kurie valgomi daigtai? Lietuvoj daug yra durpinu (torpinu) vietų. Visi žino, kad durpo-mis gali kurinti peczius, krėsti tvartus (kutes) ir trėsztį dirvas. Neseniai-gi Vokietijoj buvo daro-dyta, kad durpos dar gali užlaikyti nuo sugedimo (sukirmijimo) visokius valgomus daigtus. Delto iszdžiovitas kosausiau durpas trina į dulkes ir tokiais durpiniais milteliais apibarsto, arba, geriaus pasakysiu, į tuos miltelius į deda tuos daigtus, kuriuos nori sveikais ant ilgo laiko užlaikyti. Birželio mėnesy pernai (1889 m.) vienam Vokie-tijos mieste ant Ukiszkosios parodos buvo bulvės (roputės) taip gerai iszlaikytos durpinėse dulkėse per deszimtį mėnesių, jogiai nė viena akutė ne žėlus buvo ir visos iszrodė visiszkai sveikos, tartum neseniai iszlauko pakastos. Taip-pat gerai užsilaikė ropės ir cibuliai. Vienas Vokietijos daktaras siuntė garlaiviu per marias žuvis sudė-tas durpiniuose milteliuose. Po 10 dienu žuvis iszrodė kaip ir tik ką isz vandens tinklu isz-trauktos. Į kitą-gi vietą žuvis suvisai sveikos atėjo net į 18 dienu. Mėsa visokia ir-gi labai gerai užsilaikė durpėse. Isz vokiszko miesto Hannoverio jau seniai siunczema į užmarį deszros (kilbasai) sudėtos durpiniuose miltuose, ir jos vi-sados ateina į vietą sveikos.

Ne proszalį butu ir mus ukinėjams arba geriaus sakant ukinėjams iszbandyti tokiu budu užlaikyti nekuriuos valgomus daigtus — juk gerai butu kožnam pavalgyti szviežių bulviu tada, kada dar dė mislyti negali apie pasikasimą iszlauko. Tiktai reikia atsiminti, kad durpos delto turi buti visiszkai sausos — iszdžiovitos iszpradžiū ant vėjo, po pastoge, paskui ant pecziaus arba po pecziu, arba jaujose.

Kaip pažiti, ar digs grudai, ar ne? Kiekvienas geras ukinėjas priesz sėją turi žinoti,

kaip digs jo grūdai, idant be reikalo ne mėtyti nedygstancius grūdus arba idant nepasėti per mažai grūdų, kad ne būtų javai perrėti. Lengvai dasižinoti, kaip digs grūdai gali sziokiu bndu. Ant dugno lėkštos torielkos padėkit mlo skiautą, kuris priesz tai buvo suvilgytas ir gerai iszgrežtas. Ant to mlo dėkite grūdus taip, kad jie viens kito ne siektu. Isz virsziaus užklokite kitu drėgnu mlo skiautu. Torielką padėkite į sziltą vietą (ant pecziaus) ir iszreto vilgykit virszutinį milą, kad jisai visados būtų drėgnas. Už kelių dienų (nuo 3 iki 5) grūdai pradės dygti, nesveikieji gi grūdai ne tik ką nesudigs, bet dar pradės pelyt. Tada reikia paskaityti, kiek grūdų sudygo ir kiek apgliaumijo. Isz to galėsi spėti, ar gera turi sėkla ar ne, ir kiek sėt, kad ne būtų perreti javai.

Kaip padaryti avalinę (apsiavimą) tokia, kad per ją vanduo nepersigertu? Skurą isztepta gerai tokiu tepalu, kaip bus pasakyta, nepersigeria vandeniu. 4 sklėnyczias linu aliejaus, pusantros sklėnyczios taukų, dviliktą dalį svoro vasko ir tiek pat aglės sakų — viską isztirpinę sumaiszykit ir tepkit szepecziu savo avalinę.

Kad kiaulės geriaus tuktų, reikia į kampus (kertes) tvarto (kutės), kur guli kiaulės papilti mediniu angliu (geriausiai — aržuoliniu). Kiaulės ēsdamos anglis darosi ēdresnės ir greičiaus tunka.

Kad geriaus iszsiskalbtu įjuodes (įsaulės) žlugtas, reikia į viedrą vandenio įpilti szauksztą gazos (žiburio) ir įdėti tris ketvirtas (3/4) dalis svoro muilo, ir užvirinti ant ugnies. Paskui įdėti marszkinius, ar ką kitą ant pus adynio; potam iszimti juos, iszpłauti szaltu vandeniu ir viskas. Jai to ne gana, tai dar kartą virinti.

Žolės, naikinanczios karvių utelės: pirma reikia karvę numazgoti czystu vandeniu ir leisti nudžiūt. Daugiau, imti svarą sėmenų, aliejaus, įbert į ją szauksztą druskos, pridėti svoguno (cibulio) ir czesnako, vis ką tai sumaiszius užvirinti, ir tuo viralu, kol jis da szilts, aptepti visą karvę stambiu skarmalu. Ta patį padaro ir viralas tabako, kurio ant kiekvienos karves reikia imti mažiaus po svarą. Reikia sudėjus į vandenį tabaką tol virinti, kol tas vanduo lieka tirsztas. Daugiau, ta virala reikia atvėsyti ir tepti juom serganczias karves. Nedėle praleidus reikia karvę vėl apmazgoti tokiu skystimu, ir nebutume tepę. Kiti naikina karvių uteles gazų, bet iszmingingai ukinikai to nerodija.

Svirplys.

Politika.

Maskolija. — Vokietija. — Austrija. — Anglija. — Argentinos respublika. — Belgija. — Amerika.

Maskolija. Sunkus padeimas ukinikų Maskolijoje. Maskolijos pinigai užrubežyje pakilo, pertai parduodami javus, ukinikai labai mažai tegauna. Sako Vokiečiai tyeze pakėlė maskolizkus pinigus, idant pigiaus pirkti Maskolijos javus. Kas isz to turi nuopuolį — ukinikai! O čia Maskolijos vyriausybė da vieną nasztą ant ukinikų sprando uždėjo. Mat nesenei vyriausybė pakėlė czyžę ant visų tavorų atvežamų isz užrubežės. Žinoma tie tavorai pabrangs, o toks pabrangimas labai skaudus del ukinikų. Javai pigus, o toki reikalingi del ukiniko daigtai kaip geležis pabrangs. Sunkus padeimas. Dabar daugelis sneka, kad vyriausybė ketina uždėti ministeriją žemdarbystės, kuri rūpītusi apie reikalus žemdarbystės, kaip ministerija kelių apie kelius arba ministerija apszvaistos apie apszvaistą. Ir isz teisybės labai reikalinga toke ministerija.

Szį menesį kares ministeris Vanovskis szvente 50 metinį jubilejų savo tarnystos vaiske. Ciecorius Rusios nusiunte jam pasveikinimą ir pagyre jį už gerą sutaisymą vaisko, „kuri mes turime didyti ne dėl vainos, bet dėl palaikymo garbės karalystės“, rasze Ciecorius. Laikraszcziai kitų karalyszių Europos iszgyre tuojaus Rusų ciecorių, kad jis myls sataiką. Jau dabar toke mada Europoje; kiekvienas didina vaiską ir sako, kad tai tik dėl sataikos, o čia visi jau vos vos kruta nuo sunkybės mokeszių.

Vokietija. Vokiečių ciecorius labai pamego važinėti. Pernai buvo Anglijoje, szimet vela iszvažiavo; pakeliui atlanke Belgijos karaliu o paskui, pabuvęs Londone, nuvažiavo į Peterburgą, idant pribūtį ant manevrų maskolių vaisko.

Austrija. Sugrižęs isz Maskolijos Vokiečių ciecorius Vilhelmas II. tuojaus nuvažiavo į Sileziją, kur buvo ir ciecorius Austrijos Pranciszkus Juozapas. Po tam atsilankymui Austrijos ciecoriaus Vokietijoje (Silezija Vokiečiams priguli), Vokiečių ciecorius nuvažiavo į Austriją ant medzioklės. Tas atsilankymas dviejų ciecorių pakele daugybę visokių snekų. Vieni ēmė kalbėti, buk karaliai sutarė suszaukti Viedniuje kongressą, idant visos valstijos Europos susitartu skaitliu kariumenes (vaisko) sumažyti. Labai būtų gerai, gaila tik, kad tai turbūt neteisybė. Kiti vel kitaip kalbėti pradėjo. Keno teisybė, sunku žinoti.

Anglija. Kaip žinoma, gyventojai Irlandijos minta beveik vienomis tik bulvėmis (rapukais), o szimet ir to menko maisto pritruks Irlandijos gyventojams. Bulves neužaugo — bus badas! Nors laikraszcziai Irlandijos jau senei apie tai raszyti pradėjo, dabartine Anglijos ministerija nenori tam tikėti, ir nors pripažysta, kad bulves (rapukai), isz teisybės, kaip kur neužaugo, bet badas, ēsą, iszmislėtas tik Irlandijos gyventojų. Mat Irlandija nori turėti atskirą nuo Anglijos parlamentą (seimą) o dabartine ministerija Anglijos to nenori — isz to ir nesutikims.

Ana nedėle keli airu vadovai buvo jau pasirengę į Ameriką rinkti pinigus dėl paszalpos pavargusių, bet vyriausybė to nedaleido; priesz pati jų iszvaževima liepe juos paimti ir atiduoti po sudu, neva, už kalbas, kuriose jie rodyjo Irlandijos žemdarbiams nemokėti randas ponams (Anglams), nes per tai da į didesnę paklius ubagystę. Airiai užtai baisei įpyko ant vyriausy-

bės. Laike sudo policija nenorėjo nieko į vidurį įleisti, bet gyventojai susirinke nuvaike policijantus ir įsiveržė į sale sudo. Tą dieną sudas ne buvo pabaigtas, o vakare minėti vadovai slapta išvažėvo į Ameriką, pinigų del savo vientaučių rinkti. Tokiu budu vyriausybė gavo panosę.

Argentinos respublika. Prezidentas Argentinos respublikos nemokancizai vesdamas pinigiszką dalį respublikos labai įpykino gyventojus. Szi mėnesi kilo revolucija (maizstas) ir Selmanas turėjo begti iš Buenos Aires (sostapilė respublikos).

Su pagelba dalies vaiko, kuri jam vierna pasiliko, Selmanui pasiseke maizstinikus sumuszt. Paėmes vela valdžę, pats atsisake, o gyventojai iszrinko kitą prezidentą. Gerai padare, nes dabar jau niekam nereiks apie maizsta mislyti.

Belgija. Perėjusį mėnesį Bruxelyje (sostapilė) suvažėvo darbininkai iš visos Belgijos, idant pareikalauti nuo vyriausybės, kad pasiuntiniai į seimą (deputatai) butu renkami lygei iš visų gyventojų, o ne tik iš tų kurie turi atsakanti turta, kaip ligszia laik yra Belgijoje. Mat darbininkai gerai supranta, kad jie tik tada gales atsakanczei rupitis apie savo reikalus, kada ant seimo turės savo pasiuntinius. Ant to susirinkimo buvo į 40,000 darbininkų. Nežine ar iszspildys ar ne jų reikalavimas.

Amerika. Ir Amerikos darbininkai ne snaudžia. 1893 m. Amerikos mieste Czikagoje bus visuotine paroda, toke kaip pernai buvo Paryžiuje, tai-gi Amerikos darbininkai užpraszo darbinikus viso svieto ant tu metu į Czikago suvažiuoti, idant galētu pasirupjti apie reikalus darbininkų. Padeimas ir reikalai darbininkų visame sviete vienokis, raszo užkviestojai. Dieve duok, kad jiems pasisektu kaip nors savo gyvenimą pagerjti.

Turgavietes.

Prekes javų visur ant turgviečių pasikėlė. Priežastis tame yra, kad iš užmarių privežimas labai susimazino, delto ir prekes pasikėlė labiausiai tenai, kur užjūriniai javai daugiausiai yra per-

kami: Anglijoje, kur vietinių javų labai mažai atlieka nuo reikalų augitųjų ir Vokietijoje, kur sziumetiniai grūdai ne per geri. Amerikoje preke kviečių taipiau pasikėlė. Ant naminių turgviečių, miesteliuose ir miestuose Lietuvoje ir Rusijoje prekes grūdų biskuti pakilo, delto, kad czionai lytus kelius į rudeni pagadino ir apsunkino žmonems privežimą į miestus. Preke javų buvo:

Kviečiai: New-Yorke 110½—112, Londone 108—112½, Marsyljo 100—108½, Berlyne 95½, Dancige 98—99½, Karaliaucziuje 94—97½ už pudą; Klaipėdoje 7—7.50 mark, Tilžėje 8.20—8.30 mark už szepelį; Varzavoje 5.75—6.30 kap. už kartį; Vilniuje 82—90, Gartoje 85, Kaune 85—93, Odesoje 79—87, Grajeve 85—90 už pudą.

Rugiai: Londone 75—81, Berlyne 85, Dancige 74—76, Karaliaucziuje 72½ už pudą; Klaipėdoje 5.75—6 mk., Tilžėje 6.40—6.60 mk. už szepelį; Varzavoje 4.70—4.85 kap. už kartį; Rygoje 72½ kap., Liepojuje 73½, Vilniuje 68—70, Gartoje 63, Kaune 70—74, Odesoje 64—69, Grajeve 60—65 už pudą.

Miežiai: Londone 72—73, Marsyljo 67, Berlyne 79—86½, Dancige 64—76½, Karaliaucziuje 63—73½, už pudą; Klaipėdoje 4.20—4.50 mk., Tilžėje 4.60—5 mk. už szepelį; Varzavoje 4.20—4.50 kap. už kartį; Rygoje 63—78, Liepojuje 64—71, Vilniuje 62—65, Gartoje 70, Kaune 58—80, Odesoje 59, Grajeve 55—60 už pudą.

Avizos: Londone 72—98, Marsyljo 76½, Berlyne 65—71½, Karaliaucziuje 73—71 už pudą; Klaipėdoje 3—3.40 mk., Tilžėje 2.90—3 mk. už szepelį; Varzavoje 2.25—2.70 kap. už kartį; Rygoje 53—67, Liepojuje 55—72, Vilniuje 55—62, Gartoje 55, Kaune 55—60, Odesoje 55—60, Grajeve 50—55 už pudą.

Sėmenys: Klaipėdoje 6 mk., Tilžėje 6 mk. už szepelį; Rygoje 107—119, Liepojuje 107—111 k.p. už pudą.

Žirniai: Klaipėdoje 7—8 mk., Tilžėje 8—9.50 mk. už szepelį.

Linai: Klaipėdoje 24 mk. už centn.

Medžių turgvietėse Prusose tiktai Dancige labiau pradėjo krutėti — nors prekes menkai te pasikėlė. Už puszinius medžius storus, geriausius, mokėjo po 40—60 fenigų už pedą kubiszką, už laibesnius 30—35 fen. Aržuoliniai szliperiai po 3 mk. — 3 mk. 30 fen. Klaipėdoje už 10 kubiszkų metrų malkų kietų mokėjo 48—50 markių, minksztas-gi pirkinėjo po 46—48 markių. Už kapą kiauszių Klaipėdoje ir Tilžėje mokėjo po 2 mk. 80 fen.

Prekia svetimų pinigų: angliszkas font sterling 8 rs. 17 kp., vokiszkas markė 40.28 kp., prancuziszkas frankas 32.14 kp., Austrijos guldens 71.50 kp., Amerikos dolars 181.26 kp. Aukšinis pusimperijolis 6 rs. 59 kp., rublis sidabrinis 114 kp., rublis popierinis 76.92 kp. aukso, parubežiuose prūsų už rublį mokėjo po 2 mk. 45 fen. — 2 mk. 48 fen.

prašo turinčius knygas su paveikslais, arba pačius paveikslus, siųsti juos tiesiog arba per rėdystę „Varpo.“ Knygos arba paveikslai, po jų nuėmimui, bus sugražjti locininkams, arba jaigu jie norētu, vertė galės but atligita išdavimais Mokslo Draugystės.

Taipo-gi lietuviai-rašėjai užprasomi yra prisidėti prie išdavimo angliškoje kalboje apie lietuvius, kurį, iš pradžių, nors keturissyk ant metų del supazjdimu svetimų tautų su mūsų gyvenimu, rengesi išleisti rėdystė „Vienybė“. Straipsniai del minėto laikraščio gal but rašiti nors lietuviškoje kalboje. Be pagelbos brolių europiečių „Vienybė“ ne įstenge išleisti tokio laikraščio, nes raštiskos pajiegos lietuvių Amerikoje susideda vos iš keletos atsakančių rašėjų.

Tikime, kad visi randanti tą užsiėmimą naudingu dėl mūsų tautos, prisides savo darbais prie jo įsikunijimo.

27 Spalinio numirė Vilkaivskyje
Kunigas

Juozas Olekas

Vyskupas Sufraganas.

Gyvenimas mirusio bus aprašytas ir patalpjtas ateinančiuose NN. —

Baltimores Lietuviszkoji Mokslo Draugyste

rengesi išduoti gyvenimus Lietuvos Kunigaikscin su paveikslais. Paveikslų vienok neturi; delto